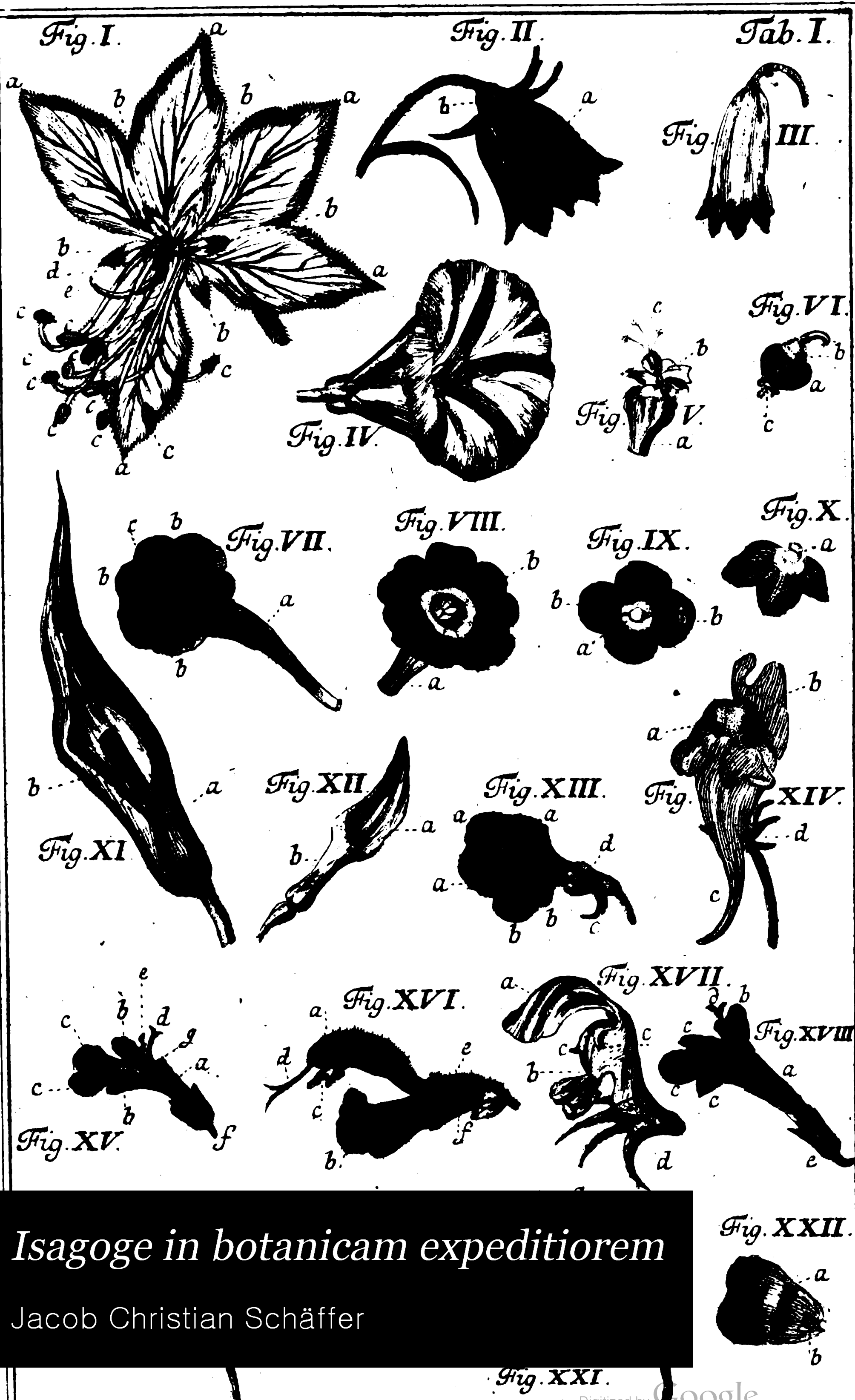

Tab. I.
Fig. I.
Fig. II.
Fig. III.
Fig. IV.
Fig. V.
Fig. VI.
Fig. VII.
Fig. VIII.
Fig. IX.
Fig. X.
Fig. XI
Fig. XII
Fig. XIII.
Fig. XIV.
Fig. XV.
Fig. XVI.
Fig. XVII.
Fig. XVIII
Fig. XXI.
Fig. XXII.
J. G. Bez pinx. Rat.
S. Luibel sc. Rat.

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV · ANG ·
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

ALPHONSE
PICARD & FILS
EDITEURS
RUE BONAPARTE
82
PARIS VIe ARRONDT
LIBRAIRIE
ANCIENNE
D'OCCASION
COMMISSION
LIVRES NEUFS
FRANÇAIS
&
ETRANGERS

IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFER
ECCLES. EVANG. RATISB. MINISTRI
ACAD. CAESAR. NATVR. CVRIOS. IMPER. REG. ROBORET.
AC REG. BORVSS. BEROL.
SOCIET. REG. DVISBVRG. ET TEVTON GOETTING.
NEC NON LIBER. ART. LIPSIENS.
SODAL.

ISAGOGE IN BOTANICAM EXPEDITIOREM

ICONIBVS
AERI INCISIS ET PICTIS
ILLVSTRATA.

RATISBONAE
LITTERIS FRATR. ZVNKEL.
M D C C LIX.

SERENISSIMO

PRINCIPI AC DOMINO

DOMINO

CHRISTIANO

REGNORVM DANIAE NORVVEGIAE
VANDALORVM ET GOTHORVM HEREDI
DVCI SLESVICI HOLSATIAE STOR-
MARIAE AC DITHMARSIAE
COMITI OLDENBVRGI ET DELMENHORSTII
CET. CET.

PRINCIPI AC DOMINO SVO
LONGE CLEMENTISSIMO

HOC OPVSCVLVM DEDICAT

DEVOTISSIMVS HVMILLIMVSQVE

IACOBVS CHRISTIANVS SCHAEFFER.

SERENISSIME AC CELSISSIME
PRINCEPS,
DOMINE CLEMENTISSIME,

Erunt ſine dubio, qui mirentur, aut qui ineptum ac temerarium hominem me eſſe exiſtiment, quod TIBI, CELSISSIME PRINCEPS, in altiſſimo humanae ſortis faſtigio colloca-

ca-

cato, & paternarum virtutum regnorumque auitorum HEREDI munere diuino deſtinato, ad excelſa omnia formando, atque adeo nato, hunc exiguae molis libellum auſus ſim dedicare: praeſertim cum ille non niſi humilia contineat, & quae a Principis perſona nimium quantum abeſſe videantur.

Sed mitius fortaſſe iudicabunt, ſi animum referre velint ad ea, quae de Rege, tum opibus & potentia in primis conſpicuo, tum ſapientia non ſolum ſuae aetatis, ſed omnium omnis memoriae hominum facile principe, ſacris litteris conſignata reperimus. *Diſſeruit* ille *de arboribus a cedro* LIBANI *vsque ad hyſſopum, qui naſcitur in parietinis: diſſeruit & de quadrupedibus, de volucribus, de ſerpentibus & de piſcibus.* Haec de SALOMONE Rege ſcriptor diuinus. 1. Reg. IV, 33.

Quodſi cui tam illuſtre exemplum non ſufficere videatur ad excuſandam temeritatem meam: mihi vel hoc vnum ſufficit,

cit,

cit, nusquam rectius, quam a Regibus & Principibus bonarum artium praesidium peti atque tutelam. Est sane iam inde a multis seculis Serenissimae Genti TVAE, PRINCEPS CELSISSIME, hoc quasi proprium ac domesticum, vt litteras artesque ingenuas mirifice protegatis, foueatis, amplificetis.

Atque hoc ipsum est, CELSISSIME PRINCEPS, quod me ad eam spem erigit, fore, vt hoc exile opusculum clementissime suscipias ac tuearis: idque vt facias submississime subiectissimeque rogo atque oro.

Devs TE, CELSISSIME PRINCEPS, saluum perpetuo atque incolumem seruet, faxitque, vt adolescas, velut planta laetissima, velut arbor, sub cuius vmbra populi numerosissimi florentissimique placide requiescant. Scr. Ratisbonae, D. vii. April. A. C. N. MDCCLVIIII.

PRAEFATIO.

Trado tibi, BOTANOPHILE, hoc opere ISAGOGEN IN BOTANICAM EXPEDITIOREM, cuius anno praeterito in peculiari quadam epiſtola ad *Academiam Roboretanam* mentionem feci.

Verum quidem eſt, in hac *Iſagoge* te non multum noui, ſed vbique fere eadem reperturum, quae alii, praecipue vero Illuſtris Eques LINNAEVS, nec minus Clariſſimus LVDVVIGIVS, in ſcriptis ſuis ante me dixerunt. Immo potius, plura ipſorum verbis expreſſi, quoties mihi ad ſcopum & propoſitum ſufficiebant. Nouas deſcriptiones atque denominationes ſine vlla neceſſitate, & tantum eo reſpectu, vt aliquid noui di-

cerem, fingere, hic, vt in ceteris ſcientiis, tanto iniquius duxi, quanto his litterarum rudimenta tironibus impeditiora atque difficiliora redduntur.

Aliorum, praecipue modo laudatorum, Illuſtrium Botanicorum ſcripta allegare, vel tirones ad opera eorum delegare, variis de cauſis non vtile duxi. Plurium enim, ſaltem duorum vel trium, auctorum ſcripta tironibus commendare neceſſe fuiſſet, vt ea ſibi probe cognita redderent, ſi mea *Botanica expeditiore* inſigni cum fructu vti vellent. Hoc vero tironi non modo non iucundum, ſed & non nullis nimis prolixum & comparatu difficilius foret. Deinde, in illorum operibus multa reperiuntur, quae vtilia quidem & neceſſaria ſunt, ſed quibus tamen tirones carere poſſunt, cum plantarum diuerſa genera ex tabulis meis addiſcere queant. Haec in *Iſagoge* ſollicite omittere debui. Accedit, vt in *Botanica expeditiore* eo vt plurimum res redeat, vt TOVRNEFORTIANA, RIVINIANA, & LINNAEANA methodus tanto facilius cognoſcatur. Sed

nul-

nullâs delineationes & plantarum repraesentationes reperi, quae vnamquamque harum, nedum omnes tres, rem herbariam tractandi methodos simul in tantum sufficientes & sensibus obuias facere possent, in quantum tironi, & Botanicam proprio marte, absque instructione, discenti, opus est. Hinc in id maxime intendendum mihi erat, vt hunc defectum suis, iisque plane nouis, iconibus supplerem. Forsitan denique & modus, quo res necessarias hic tractaui, aliquid in se continet, vt haec editio non plane superuacanea videatur.

Hanc *Isagogen* de industria a *Botanica expeditiore* ipsa separaui; partim, quia vtraque pars ratione materiae per se consistere queat; partim, vt quaeuis pars separatim in vnum librum compingi, & tabulas aliquis secum ferre commode posset, qui flores inter ambulandum inspicere, & habitum in cognitione & denominatione illorum desiderat.

Quae alias de dispositione hujus *Isago-*

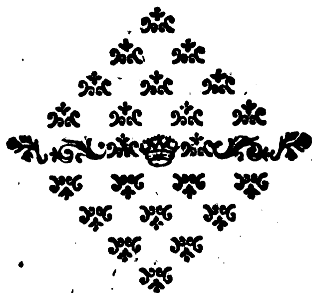
goges, aeque ac de *tabulis*, dicenda essent, ea vltimo capite comprehensa legi possunt.

Botanica quidem *expeditior* cum hac *Isagoge* coniunctim edita fuisset; sed cum vnius feminae opera & arte ad litteras, aeri incidendas, vti mihi liceat, labor praeteréa molestiarum sit plenus, tardius aliquanto procedit, quam ego & illa opinati sumus. Tabulis quidem *sexualibus* superiore iam anno finem imposuimus; sed tabulae *vniuersales*, quippe duplo enodatiores, etiam duplum temporis, aeri incidendi, spatium requirunt. Has tamen, iuuante DEO, adpropinquante Michaelis festo, vt spero, quoque reddemus. Et, cum in elaboratione ipsa non nulla melius disponendi, emendandi & augendi occasio mihi data fuerit; nemini hanc moram obesse persuasum habeo, siquidem plus praestabitur, quam in *litteris* promisi.

Si forsitan haec mea *Isagoge* vna cum *Botanica expeditiore* orbi litterario probetur; eadem ratione etiam *Ichthyologiam*

giam expeditiorem, cum *Iſagoge* in eam, iconibusque adiectis, tradam; vtpote in quibus, quod ad huius loci piſces attinet, eo magis aliquid ſolidi & conſummati me traditurum confido, quod ipſa noua & ſingulari praeparatione collectionem piſcium huius loci & regionis inſtitui, eaque etiam extraneis haud invitus inſeruiam.

Vtere interea, CARISSIME BOTANOPHILE, his meis plagellis in tuum emolumentum; easque vt ex caritate & ſcopo mihi propoſito diiudices, mihi & ceteris meis qualibuscumque ſcriptis faveas quaeſo. Dabam Ratisbonae d. VII April. MDCCLIX.

CON-

CONSPECTUS ISAGOGES IN BOTANICAM EXPEDITIOREM.

ISA-

ISAGOGES IN BOTANICAM EXPEDITIOREM

CAPVT I.

DE BOTANICA IN GENERE.

§. 1.

B*otanica* eſt ſcientia naturalis, quae vegetabilium cognitionem tradit.

§. 2.

Botanica *latiori* ſignificatione accepta, ipſam plantarum indolem & naturam; eſſentiales & accidentales earum partes; claſſium, ordinum & generum characteres; ſpecies, varietates, nomina, vires & vtilitates earum perſcrutatur. *Strictiori* vero ſenſu ſumta, Botanica in eo tantum verſatur negotio, vt vnam plantam ab altera facilius, expeditius, certiusque diſtinguat, ſingulas denominet, atque demum redigat in ordinem.

§. 3.

Phytbologia, Dendrologia, & Botanologia vel sunt synonyma Botanicae, vel peculiarem eius indicant partem. Si posterius: *Phytbologia* vegetabilia in genere; *Dendrologia* arbores & frutices; *Botanologia* herbas considerat.

§. 4.

Quae commoda, quosque fructus, Botanica vbique adferat, id vero est, de quo nemini vmquam, vt opinor, dubium fuit. Hinc ea omnium forsan disciplinarum vnica dici potest, quae ex hoc capite minime in alteram partem disputata fuit.

§. 5.

Haec ipsa caussa videtur, cur Botanica omnibus fere aetatibus suos habuerit fautores ac cultores.

§. 6.

Licet vero plures hoc studiorum genere animum excoluerint, id tamen non impediuit, quo minus periodi extiterint variae, quo factum est, vt quoad methodum, siue rationem pertractandi Botanicam, alia in ea restiterint obscuriora & incerta, alia penitus desiderata fuerint.

§. 7.

Hac nocte Botanicam ad XVI fere seculum vsque fuisse obscuratam nouimus. Olim omnis plantarum cognitio non modo angustissimis circumscribebatur limitibus, sed & sola nominum traditione & expe-

perientia, rariſſime ex characteribus & cauſis, propagabatur.

§. 8.

Hinc non potuit non oriri ea plantarum mixtio, vt saepiſſime aut eadem planta, ob diuerſa a diuerſis accepta nomina, natura quoque diuerſa haberetur; aut e contrario plantae, natura omnino diuerſae, ex characterum inſcitia & neglectu eaedem crederentur & traderentur. Num vero ex hac vaga & confuſa plantarum determinatione aliud euenire potuit, quam vt ſuperioribus ſeculis rei herbariae ſtudium innumeris & fere inextricabilibus difficultatibus implicitum maximeque incertum redderetur? Per ſe ipſe vero, ac ſine magiſtro, qui Botanicam tunc temporis addiſcere voluerit, nubem pro Iunone amplexus eſſe videtur.

§. 9.

Ex eadem ratione variae, quarum antiquiores phyſici pariter ac medici in ſcriptis ſuis meminerunt, plantae vel plane deperditae eſſe videntur; vel non ſine ſumma haeſitatione tradi & in vſum adhiberi queunt. Et quantum eſt illud quidem detrimentum, quod ex hac lubrica & incerta plantarum cognitione in varia ſanandi remedia redundat, quibus antiquiſſimi medici vſi fuiſſe, auſpicatiſſimamque ſanitati hominum, non raro miraculi inſtar, opem tuliſſe praedicantur!

§. 10.

Haec Botanicae vitia vt tandem emendarentur, eiusque ſtudium ſubleuaretur, ineunte dicto ſeculo XVI ab aliis, alio conſilio & euentu, gratiſſimum factum eſt initium.

§. 11.

Plures plantarum icones & ligno & aeri incidendas curarunt; eisque Botanicae optime conſuli habuerunt perſuaſum. Sed non paucos ex horum numero ob deteriores delineationes ſpes ſua fefellit omnis. Ab aliis, etſi naturam ſatis aemulati ſunt; non maiorem tamen vtilitatem, ſi quid intelligo, res botanica cepit. Numerus enim delineatarum & ſeu ligno, ſeu aeri, inciſarum plantarum minor erat, quam vt inſtituto ſufficeret. In adiectis vero deſcriptionibus multa erant vaga & indeterminata, multa iuſto breuiora, plurima nulla ex parte perfecta. Icones denique non ſuo, ſed nigro, colore illuſtratas; non concinno, ſed fortuito & mere arbitrario ordine, poſitas; quin etiam, quod vtramque paginam hac in re feciſſet, in pluribus, fere omnibus, neque totam plantam, neque omnes eius vegetationis & fructificationis partes, neque eiusdem characteres ad naturam expreſſos, deprehendes.

§. 12.

Neque felicius res proceſſit opera eorum, qui plantarum nomina & deſcriptiones ordine, vt dicitur, alphabetico componere ſunt aggreſſi. Nonne operam ludat, qui nominis plantae plane inſcius, hunc

ca-

catalogum alphabeticum in consilium adhibere voluerit?

§. 13.

Hae & plures aliae difficultates, quae olim cognitioni herbariae impedimento fuerunt & studium botanicum taediosum reddiderunt, superiori certe & hoc seculo eaedem mansissent, nedum plures & intricatiores extitissent.

§. 14.

Numerus nouarum plantarum, in dies detectarum, catalogum quoque denominationum, quaeque non raro toto coelo inter se discrepant, maxime adauxit & adauget adhuc quotidie. Quid inde? Quum olim illarum pauciorum plantarum cognitio tam ardua fuerit, nonne nos in praesentia, ob tantopere auctam plantarum copiam, in maximam confusionis, haesitationis & difficultatum voraginem abreptos sentiremus, nisi de aptiori emendandae, suisque difficultatibus expediendae rei herbariae ratione cogitatum & omnibus viribus elaboratum fuisset. Sed, quod felix faustumque iubeat DEVS! haec ipsa botanicae aurea periodus in nostra reseruata fuit tempora.

§. 15.

Nostra aetas, ex omnium voto, ea est, quae plurium Botanicorum indefesso labore & innumeris obseruationibus plantas, vt accuratissime consideratas, ita systematice descriptas, legitime denominatas & non paucas indigenas ac peregrinas egregie delineatas,

tas,

tas, aerique incifas & viuis coloribus inductas, nobis exhibet. Optime iam characteres, quos quaeuis planta vel proprios, vel cum aliis communes, vel ab aliis differentes habet, obferuati, adnotati, memoriaeque funt proditi. Varia iam & diuerfa ab aliis diftinctis characteribus infignita plantarum genera, ordines & claffes fe nobis offerunt & commendant. Mirus iam, gratusque & acceptus ex his diftinctis claffibus in regno vegetabili adparet ordo & fplendor. Omne ftudium botanicum redditum eft facillimum. Fac fpecies plantarum effe *decies mille*. Syftema quodcumque in ipfo limine eas ftatim in *mille* circiter genera contrahit. Haec mille genera claffis & ordo ad *centum* vsque minuit. Genus denique has centum, aut pauciores, in *pauciffimas* redigit fpecies.

§. 16.

Quid multa? Hac noftra aetate res herbaria eo peruenit, vt ex plantarum adfpectu & confideratione facile pateat, atque demonftretur, quaenam fit planta? quo nomine adpelletur? quare hoc, neque alio vocetur nomine. Plantae, noftra aetate in fyftematis formam redactae, omnibus eas cognofcere & diftinguere cupientibus viam quam facillimam tradunt.

§. 17.

Negari quidem non poteft, hanc concinnam & optimam rei herbariae tractandae methodum accufari, quod nouis difficultatibus anfam praebuerit. Plurimae veterum adpellationes plantarum, ex fyftematis ratione, iam planae abrogandae venerunt, quia earum fa-

fabrica, charactere distinctiuo, partibus & viribus detectis, eas inueterato nomini e diametro aduersari, sole fuit clarius. Hinc fieri non potuit, quin plantae, quae ad aliam classem, alium ordinem, aliudque genus pertinerent, nomine etiam distinguerentur; atque aliae necessario eodem nomine insignirentur, quae classe, ordine & genere inter se conuenire deprehenderentur. Hoc facto omnino tot paene nomina noua sunt orta, quot inueteratorum perierunt.

§. 18.

Sed haec nominum mutatio & diuersitas, hincque exorta difficultas, tanto minoris est momenti, quanto maior & certior est vtilitas, quae rei herbariae ex hac nominum mutatione & plantarum diuersitate enata est.

§. 19.

Et haec ipsa, nostra aetate per systemata emendata & stabilita, botanica cognitio ea est, qua omnis mea *Botanica expeditior*, eiusque præsens *Isagoge* nititur, indeque originem habet.

CAPVT II.

DE PARTIBVS PLANTARVM RATIONE VEGETATIONIS ET FRVCTIFICATIONIS.

§. 20.

Plantae sunt corpora organis praedita, quae viuendo crescunt. Viuendo igitur *plantae* differunt

runt a *fossilibus*, quae crescunt, sed non viuunt; defectu autem sensationis ab *animalibus*, quae viuunt, crescunt, sentiunt.

§. 21.

Primaria plantarum secundum non nullorum, veterum imprimis, Botanicorum obseruationes ea est divisio, qua in *arbores*, *frutices*, *suffrutices* & *herbas* dispescuntur.

§. 22.

Planta perennis cum caule lignoso simplici, *arbor*; cum caule lignoso multiplici, *frutex* dicitur. Planta annua cum caulibus durioribus & quodam modo lignosis, *suffrutex*; cum caulibus tenerioribus & succulentis *herba* adpellatur.

§. 23.

Sed haec prima plantarum diuisio, non naturam ducem, sed ex opinione vulgi originem, habens, a Botanicis hodiernis optimo iure exploditur. Naturae enim fruticem inter & arborem limites sunt nulli; coelique plagam & terrae culturam frutices in arbores mutatos sistere, quis nescit?

§. 24.

Si plantae viuendo crescunt (§.20.); vitam quoque eis competere, vt credamus, suadet ratio. Anatomia autem & experientia eam ita demonstrant & probant, vt nullum restet dubium.

§. 25.

Anatomia eam, cum ſuis reſtrictionibus, in plantis fabricam, eas partes fluidas & ſolidas, ea motus & reſpirationis vaſa, deprehendit & exhibet, a quibus omnis animalium vita alias dependet. Cur igitur plantae vita deſtituantur?

§. 26.

Experientia autem praecipue omnia ea in plantis obſeruantur, quae vitae animalium alias propria eſſe nouimus. Plantae, vti omne animal, oriuntur ex ouo; nutriuntur partibus fluidis & ſolidis; viuunt motu & reſpiratione; variant aetate; obnoxiae ſunt ſanitatis & morbi viciſſitudinibus; ſuos habent inimicos; decreſcunt & debilitantur maraſmo; intereunt tandem morte.

§. 27.

Si plantis vita ineſt (§. 24. 25. 26.); *functionibus* quoque *vitalibus* eae donatae ſint, neceſſe eſt.

§. 28.

Dicuntur autem *functiones* plantarum *vitales*, eae in iis obuiae & conſpirantes mutationes, quibus vi fabricae, legumque motus, vita earum ſtat & conſeruatur.

§. 29.

Fabrica plantarum *tria* exhibet *vaſa*, quibus omnis earum motus vitalis abſoluitur. Vaſa, quae tenuiſſimum vehunt liquorem, quaeqe *vaſa ſuccoſa*

dicuntur. Vasa, quae succo crassiori constant, quaeque *vtriculi* nominantur. Vasa, quae aërem spirant, & *trachearum* nomine adpellantur.

§. 30.

Variae sunt & multiplices plantarum functiones vitales. Omnes tamen, ni fallor, ad *binas*, vt principes, redigi posse videntur.

§. 31.

Aliae functiones *vegetationi* inseruiunt; aliae *fructificationi*. Illae ad plantarum *incrementum* & *statum*; hae ad *propagationem* pertinent.

§. 32.

Vegetatio (§. 31.) duplici considerari potest respectu. Est ea vel adhuc *collecta*, vel iam *euoluta*.

§. 33.

Vegetatio *collecta* (§. 32.), secundum auctores, omnes plantae euoluendae partes adhuc in compendio habet & continet. Haecque subtilissima totius plantae partium congeries ac conuolutio, *germen*, seu *hybernaculum*, dicitur. Offenditur vel *nudum*, vel squamis *tectum*. Posteriori sensu peculiari *gemmae* nomine insignitur.

§. 34.

Vegetatio *euoluta* (§. 32.) singulas plantae partes ex *germine*, seu *gemma*, iamiam excretas & enucleatas sistit.

§. 35.

§. 35.

Vegetationis euolutae tres ſe potiſſimum nobis offerunt partes. *Radix, caudex,* (ſeu *caulis,*) & *proceſſus.*

§. 36.

Radix, eſt ea plantae pars, quae vel terrae innaſcitur, vel aliis corporibus adhaeret ac inſidet. Prius ſaepiſſime & ordinarie; poſterius rarius euenit. Planta, quae alteri plantae, non terrae, innaſcitur, *planta* dicitur *paraſitica.*

§. 37.

Radicis triplex haberi poteſt ratio. Quoad *fabricam,* ſeu *compoſitionem*; quoad *partes*; quoad *differentiam.*

§. 38.

Ratione *fabricae* (§. 37.) radix tribus peculiaribus conſtat corporibus: *exteriori, intermedio, interiori.* Exterius corpus *cortex,* ſeu *liber*; intermedium *lignum,* ſeu *corpus lignoſum*; interius *medulla* dicitur.

§. 39.

Reſpectu *partium* (§. 37.), omnis radix duabus conſtat partibus; parte *craſſiori* & partibus *tenuioribus.* Pars craſſior, *radix* proprie *ſumta,* LINNAEO *caudex,* dicitur. Partes tenuiores *fibrillarum,* a LINNAEO *radicularum,* adpellatione inſigniuntur.

§. 40.

Differentia radicis (§. 37.) variis ad varias eius diuisiones & denominationes ansam praebuit. Optime tamen, cum Clariss. LVDVVIGIO, eam existimo divisionem, quae ex basi caudicis, seu caulis, eiusque nexu cum fibrillis, desumitur.

§. 41.

Offenditur radix vel caudice *crassior*, vel *tenuior*. Si prius, radix nominatur *tuberosa*; si posterius, *fibrosa*. Vtraque, diuerso respectu, diuersas nouas adquirit denominationes.

§. 42.

Radix *fibrosa* est ratione *extensionis*, vel *integra*, vel *praemorsa*. Ratione *diuisionis*, vel *simplex* vel *ramosa*, in arboribus *lignosa*. Ratione *directionis*, vel *descendens*, vel *repens*. Ratione *situs*, vel *capillacea*, vel *verticillata*. Prius, si fibrillae ex paruo nodo, seu basi caulis; posterius, si fibrillae ex caulis ambitu ad nodos, varie distantes, originem habent.

§. 43.

Radix *tuberosa* deprehenditur ratione *directionis* vel *caulescens*, vel *transuersa*. Illa, quae etiam *perpendicularis* & *fusiformis* dicitur, eadem cum caule directione gaudet; haec, quae & *horizontalis* nominatur, a caulis directione ad latera declinat & excurrit. Ratione *figurae*, vel *nodosa*, vel *bulbosa* sistitur. *Nodosa*, quae sensu strictiori *tuberosa* dicitur, si ex pluribus globosis corporibus seu tuberculis; *bulbosa*, si

ex

ex lamellis, ſibi impoſitis, plerumque pulpoſis, conſtat. Quarum illa rurſus vel *pendula*, vel *ſeſſilis*; haec autem *ſolida*, *tunicata*, *adgregata*, *palmata*, *teſticulata*, *comoſa*, nominari ſolet.

§. 44.

Caudex (§. 35.) eſt altera & ea pars plantae, quae ex radice oritur, varioque modo ad ſuperiora extenditur.

§. 45.

Caudicis *fabrica*, reſpectu vaſorum, eadem offenditur, quae radicis. (§. 38.)

§. 46.

Diuerſae ſunt & adpellantur caudicis *ſpecies*. Sufficiet earum vſitatiores, licet ſat vagas & indeterminatas, in medium proferre.

§. 47.

Caudex arborum & fruticum durior & lignoſus, dicitur *truncus*. Caudex plantarum mollior & ſaepe herbaceus, *caulis* nomen habet. Caudex graminum & graminifoliorum, plerumque cauus, *culmus* ſeu *calamus* adpellatur, & plantae ipſae, *calamiferae*, ſeu *culmiferae*. Caudex palmarum & fruticum *frons*, ejusque baſis *ſtipes* nominatur. Caudex denique aphyllos, omni deſtitutus folio, *ſcapus* nuncupatur. Si omnis caudex vel plane deeſt, vel ob nimiam breuitatem vix ac ne vix quidem in ſenſus incurrit, planta *acaulis* dicitur.

§. 48.

Differentia caudicis varia quidem eſt, variaque exinde accipit nomina. Intellectu autem ea adeo ſunt facilia, vt ſuperuacaneum ſit omnia exponere & explicare. Sequentia tantum nominare ſufficiet.

§. 49.

Caudex eſt vel *ſimplex* vel *compoſitus*. *Simplex*, continua ſerie ad apicem verſus extenditur: eſtque vel *integer*, nullos emittens ramos; hicque nudus, foliatus, rectus, volubilis, flexuoſus, obliquus; reclinatus, procumbens, repens, ſarmentoſus; perennis, fruticoſus, ſuffruticoſus, annuus; teres, anceps, trigonus cet. polygonus, ſtriatus, canaliculatus; glaber, villoſus, ſcaber, hiſpidus cet. vel *ramoſus*, ramulos laterales emittens: hicque adſcendens, diffuſus; brachiatus, ramoſiſſimus, fulcratus, prolifer; ceterae eaedem, quae integri caudicis ſimplicis ſunt differentiae. *Compoſitus*, adſcendendo in ramulos *ſubdiuiſe deliqueſcit*. Eſt dichotomus, diſtichus, ſubdiuiſus.

§. 50.

Culmus, caudicis ſpecies (§. 47.), eſt integer, ramoſus; aequalis, articulatus, ſquamoſus; nudus, foliatus.

§. 51.

Ad differentiam caudicis etiam *pedunculus* & *petiolus* referatur neceſſe eſt. Sumitur vterque terminus vel *ſynonymice*, vel *diſtinctiue*.

§. 52.

§. 52.

Synonymice petiolus & pedunculus ſignificat eam teneriorem caudicis, ſeu caulis & ramorum, partem, quae vel ſparſim inde producitur, vel ramorum vltimas facit diuiſiones. *Diſtinctiue* vſurpatus, petiolus *folia* tantum, pedunculus autem *fructificationem* tantum, gerit.

§. 53.

Petiolus & pedunculus vel abeſt, vel adeſt. Si abeſt, pars craſſior, ex qua folium, vel fructificatio, producitur, *baſis* dici poteſt. Sin offenditur, *petiolo* ex *loco*, cui inſeritur; *pedunculo*, ex *fructificatione*, quam gerit, propria oriuntur cognomina.

§. 54.

Si *petiolus* inſidet radici, *radicalis* dicitur; ſi caudici, *caulinus*; ſi ramis, *rameus*; ſi alae, ſeu folio, vel ramum inter & caulem, *axillaris*; ſi apici caudicis, ſeu rami, *terminalis*; ſi vnicus, *ſolitarius*; ſi plures, *ſparſi*.

§. 55.

Si *pedunculo* ſingulari inſidet fructificatio vnica, *vniflorus*; ſi binae, *biflorus*; ſi ternae, *triflorus*; ſi plures, *multiflorus* nominatur. De *ſpica*, *verticillo*, cet. vlterius dicendi opportunior erit locus.

§. 56.

Proceſſus (§. 35.) tertiam & eam partem plantae conſtituunt, in quam caudex, ſeu caulis, eiusque

rami continuantur & non raro terminantur. Sunt illi vel *primarii*, vel *secundarii*, seu *accessorii*.

§. 57.

Processus plantae *primarios* nomino eos, qui rarius in plantis deficiunt & fere omnibus sunt communes; nomineque *foliorum* sat cogniti sunt.

§. 58.

Folia igitur sunt processus plantae fibrosi cellulares, qui coloris viridis & variae figurae sunt, ac vt plurimum in plana membranacea extenduntur.

§. 59.

Folii *partes* sunt: *membrana*, *neruus*, *costa*.

§. 60.

Membrana maximam & planam facit folii partem. *Neruus*, qui ab aliis minus congruenter *vena* dicitur, est eminentior & paulo durior folii pars, quae binas folii alas connectit, & in membranam vario modo excurrit. *Costa* significat, vel neruum maiorem, qui in medio folii maxime conspicuus est; vel eam petioli productionem, cui in foliis compositis foliola adhaerent.

§. 61.

Differentia foliorum omnium est copiosissima & fere innumera. Omnis interim ad duo capita referri posse videtur.

§. 62.

§. 62.

Petiolus vel *unicum* tantum folium; vel vno *plura* exhibet. Priori casu folium est *simplex*; posteriori *compositum*. Folia minora, folium compositum facientia, *foliola* nuncupantur.

§. 63.

Vtrumque folium, *simplex* & *compositum*, varias agnoscit species; quas ex Cl. LINNAEI & LVDVVIGII optima diuisione, ipsis eorum verbis, adiicere multum iuuabit.

§. 64.

Folia *simplicia* differunt ratione *situs*, *figurae*, *substantiae*.

§. 65.

In *situ* foliorum (§. 64.) consideratur *ortus*, *cohaesio*, *insertio*, *ordo*, *directio*.

§. 66.

Quoad plantae partem, ex qua folia & foliola simplicia *oriuntur* (§. 65.), ea sunt *seminalia*, *radicalia*, *caulina*, *ramea*, *floralia*, *axillaria* (§. 80.).

§. 67.

Quoad modum *cohaesionis* ad plantam (§. 65.), folia vel *cum* petiolo, vel *sine* petiolo radici, caudici eiusque ramis adhaerent. Si prius, folia *petiolata*; si posterius *sessilia* dicuntur. Haec rursus sunt *continuata*, *decurrentia*, *vaginantia*, *amplexicaulia*, seu *perfoliata*, *connata*. (§. 80.)

rami continuantur & non raro terminantur. Sunt illi vel *primarii,* vel *secundarii,* seu *accessorii.*

§. 57.

Processus plantae *primarios* nomino eos, qui rarius in plantis deficiunt & fere omnibus sunt communes; nomineque *foliorum* sat cogniti sunt.

§. 58.

Folia igitur sunt processus plantae fibrosi cellulares, qui coloris viridis & variae figurae sunt, ac vt plurimum in plana membranacea extenduntur.

§. 59.

Folii *partes* sunt: *membrana, neruus, costa.*

§. 60.

Membrana maximam & planam facit folii partem. *Neruus,* qui ab aliis minus congruenter *vena* dicitur, est eminentior & paulo durior folii pars, quae binas folii alas connectit, & in membranam vario modo excurrit. *Costa* significat, vel neruum maiorem, qui in medio folii maxime conspicuus est; vel eam petioli productionem, cui in foliis compositis foliola adhaerent.

§. 61.

Differentia foliorum omnium est copiosissima & fere innumera. Omnis interim ad duo capita referri posse videtur.

§. 62.

§. 62.

Petiolus vel *vnicum* tantum folium; vel vno *plura* exhibet. Priori casu folium est *simplex*; posteriori *compositum*. Folia minora, folium compositum facientia, *foliola* nuncupantur.

§. 63.

Vtrumque folium, *simplex* & *compositum*, varias agnoscit species; quas ex Cl. LINNAEI & LVDVVIGII optima diuisione, ipsis eorum verbis, adiicere multum iuuabit.

§. 64.

Folia *simplicia* differunt ratione *situs*, *figurae*, *substantiae*.

§. 65.

In *situ* foliorum (§. 64.) consideratur *ortus*, *cohaesio*, *insertio*, *ordo*, *directio*.

§. 66.

Quoad plantae partem, ex qua folia & foliola simplicia *oriuntur* (§. 65.), ea sunt *seminalia*, *radicalia*, *caulina*, *ramea*, *floralia*, *axillaria* (§. 80.).

§. 67.

Quoad modum *cohaesionis* ad plantam (§. 65.), folia vel *cum* petiolo, vel *sine* petiolo radici, caudici eiusque ramis adhaerent. Si prius, folia *petiolata*; si posterius *sessilia* dicuntur. Haec rursus sunt *continuata*, *decurrentia*, *vaginantia*, *amplexicaulia*, seu *perfoliata*, *connata*. (§. 80.)

§. 68.

Quoad petioli *inſertionem* in partem membranae (§. 65.), folia ſunt *peltata, articulata, pyxidata.* (§. 80.)

§. 69.

Quoad *ordinem,* quo folia caudici adhaerent (§. 65.), folia ſunt *ſparſa, alterna, oppoſita, verticillata, faſciculata.* (§. 80.)

§. 70.

Quoad *directionem,* comparata cum parte, cui adhaerent (§. 65.), folia ſunt *adpreſſa, erecta, expanſa,* cet. (§. 80.)

§. 71.

Figura foliorum (§. 64.) reſpicit ad *volumen, circumferentiam, marginem, ſuperficiem, apicem, ſimilitudinem.*

§. 72.

Volumen (§. 71.) ſiſtit folia *plana, conuexa, concaua, teretia, triquetra,* cet. (§. 80.)

§. 73.

Circumferentia (§. 71.) exhibet folia vel *integra,* eaque orbiculata, oblonga, ouata, linearia; vel *diſſecta,* eaque anguloſa, lobata, palmata, pinnatifida, ſinuata, diuiſa, laciniata, lacerata. (§. 80.)

§. 74.

Margo (§. 71.) facit folia *integerrima, dentata, crenata, ſerrata, ciliata, ſpinoſa, vndulata, repanda, criſpa.* (§. 80.)

§. 75.

§. 75.

Superficies (§. 71.) offert folia *tomentosa, lanigera, hirsuta, pilosa, villosa, hispida, aculeata, carinata, sulcata, splendentia, glabra, vnctuosa, punctata, colorata,* cet. (§. 80.)

§. 76.

Apex (§. 71.) exhibet folia *truncata, retusa, praemorsa, emarginata, cirrhosa, acuta.* (§. 80.)

§. 77.

Similitudo (§. 71.) parit folia *cordata, reniformia, lunata, lanceolata, hastata, subulata, capillaria, cuneiformia, deltoidea.* (§. 80.)

§. 78.

Quoad *substantiam* (§. 64.) folia dicuntur *carnosa, succulenta, exsucca, neruosa, venosa, fasciculosa.* (§. 80.)

§. 79.

Difficillimum est tironi ex sola denominatione foliorum, tam diuersorum, claram adquirere notionem. Nec optima sufficit descriptio seu definitio eorum. Iconibus, eisque, melius distinguendi caussa, pictis suis coloribus, opus est; quas &, volente DEO, pingendas & aeri incidendas curabo. Ne interea omnis praedictorum foliorum cognitio lectores deficiat, definitiones eorum, ex LVDVVIGIO & LINNAEO accuratissimas, sistere non ab re iudico, easque, quo citius euoluantur, ordine, vt dicitur, alphabetico absoluam.

§. 80.

§. 80.

Folium dicitur

acerosum, quod lineare est & persistens.

acinaciforme, quod compressum, carnosum est, altero margine conuexo angusto, altero rectiore crassiore.

aculeatum, cuius discum occupant acumina pungentia rigida.

acutum, quod terminatur angulo acuto.

adpressum, cum discus folii adproximatur cauli.

aduersum, quod latus non caelo, sed meridiei, obuertit.

alternum, cum vnum post alterum tamquam per gradus exit.

amplexicaule, si basis folii vndique ambiat latera caulis transuersim.

anceps, quod duos angulos prominentes longitudinales disco conuexiore admittit.

angulatum, si petiolus cum membranacea parte folii non in eadem directione excurrit, sed angulum format.

angulosum, si partes cuspidibus suis prominentes insignes sunt.

articulatum, cum vnum folium ex alterius apice excrescit.

axillare, (*subalare*) quod ad rami exitum inseritur.

bifidum, vide *fissum.*

bigeminatum, cum petiolus dichotomus adnectit foliola quatuor.

bilobum, vide *lobatum.*

binatum, quod digitatum est, foliolis duobus.

bi-

bipartitum, vide *partitum*.

bipinnatum (duplicatopinnatum), cum petiolus lateribus adfigit foliola pinnata.

biternatum (duplicatoternatum), cum petiolus adfigit tria folia ternata.

canaliculatum, quod ex ſulco profundo, ſecundum totam longitudinem, excauatum eſt, in dimidiatum fere cylindrum.

carinatum, ſi pars prona diſci prominet longitudinaliter.

carnoſum, quod interne pulpa repletum eſt.

cartilagineum, cuius margo cartilagine, a ſubſtantia folii diuerſiſſima, formatur.

caulinum, quod in planta euoluta caudici adhaeret.

ciliatum, cuius margo ſetis parallelis longitudinaliter obuallatur.

cirrhoſum, quod terminatur cirrho.

coloratum, quod alium colorem, quam viridem induit.

compoſitum, cum petiolus ſimplex profert plus, quam folium vnum.

compreſſum, quod a lateribus marginalibus oppoſitis comprimitur, vt ſubſtantia folii maior fiat, quam diſcus.

concauum, cum margo folii arctior fit, quam vt diſcum circumſcribat, vnde deprimitur diſcus.

confertum, cum folia ita copioſa, vt ramos occupent totos, vix relicto ſpatio.

coniugatum, cum pinnatum conſtat modo foliolis duobus, nec pluribus.

con-

connatum, ſi folia oppoſita inter ſe connata ſunt in vnum.

continuatum, ſi ipſa ſubſtantia caudicis in folio continuatur.

conuexum, quod in diſco magis eleuatum eſt.

cordatum, quod ouatum eſt, baſi excauatum, deſtitutum angulis poſticis.

crenatum, cuius margo angulis, neutram extremitatem reſpicientibus, ſecatur.

criſpum, cum peripheria folii maior euadit, quam diſcus admittit, vt vndulatum fiat.

cuneiforme, cuius diameter longitudinalis ſuperat transverſalem & ſenſim deorſum anguſtatur.

decurrens, ſi baſis folii ſeſſilis, dein vltra baſin extendatur deorſum per caulem.

deltoideum, quod rhombeum eſt ex quatuor angulis, e quibus laterales minus a baſi diſtant, quam reliqui.

demerſum, quod infra aquae ſuperficiem abſconditur.

dentatum, quod acumina horizontalia, ex folii conſiſtentia, ſpatio remota habet.

dependens, quod recta terram ſpectat.

depreſſum, quod in diſco magis deprimitur, quam ad latera.

digitatum, cum petiolus ſimplex apice adnectit foliola plura.

diſtichum, ſi omnia foliola duo latera rami tantum reſpiciunt.

dolabriforme, quod compreſſum, ſubrotundum, obtuſum, extrorſum gibbum acie acuta, inferne tetiuſculum eſt.

du-

duplicatopinnatum, vide *bipinnatum*.
duplicatoternatum, vide *biternatum*.
ellipticum, vide *ouale*.
emarginatum, quod terminatur crena.
ensiforme, quod anceps a basi versus apicem adtenuatur.
erectum, quod ad angulum acutissimum cauli adsidet.
erosum, cum folium sinuatum margine sinus, alias minimos obtusos, adquirit.
fasciculatum, si ex eodem puncto plura folia prodeunt.
fissum, quod diuisum sinubus lateralibus, marginibusque rectis. *Bifidum*, *trifidum*, *quadrifidum*, *quinquifidum*, *multifidum*, cet. a numero huius.
florale, quod ad floris exortum inseritur.
gibbum, quod vtramque superficiem facit conuexam, mediante copiosiore pulpa.
glabrum, quod superficie laeui est, absque omni inaequalitate.
hastatum, quod triangulare, basi excauatum, angulis posticis notatum est.
hispidum, cum setae rigidiusculae fragiles per discum folii sparsae sunt.
horizontale, quod ad angulum rectum a caule discedit.
imbricatum, si folia conferta & erecta se inuicem quoad partem tegunt.
incuruum, vide *inflexum*.
inerme, quod spinis caret, & folio *spinoso* opponitur.
inflexum, quod sursum arcuatur versus caulem.
integerrimum, cuius margo extimus integer absque omni crena est.

in-

integrum, quod indiuisum, sinu omni destitutum, & foliis *fissis* opponitur.

lacerum, quod margine varie sectum est, segmentis difformibus.

laciniatum, quod varie in partes sectum est, partibus itidem indeterminate subdiuisis.

lanatum, quod quasi tela araneae indutum est.

lanceolatum, quod oblongum, vtrimque sensim versus extremitatem attenuatum est.

lineare, quod vbique aequali est latitudine, interdum vtraque extremitate tantum angustatur.

linguiforme, quod lineare est, carnosum, obtusum, subtus conuexum, margine saepius cartilagineo.

lobatum, quod diuisum est ad medium in partes distantes, marginibus connexis. *Bilobum*, *trilobum*, *quadrilobum*, *quinquilobum*, a numero huius.

lunulatum, quod subrotundum, basi excauatum est, angulis posticis notatum.

lyratum, quod transuersim in lacinias diuisum est, ita, vt superiores maiores sint, & inferiores remotiores.

membranaceum, quod inter vtramque superficiem nulla euidenti pulpa scatet.

multangulum, vide *angulum*.

multifidum, vide *fissum*.

multipartitum, vide *partitum*.

natans, quod superficiei aquae innatat.

neruosum, cum vasa simplicissima absque ramulis extenduntur a basi versus apicem.

ni-

nitidum, quod glabritie lucidum eſt.

obliquum, cum baſis folii caelum, apex horizontem, ſpectat.

oblongum, cuius diameter longitudinalis aliquoties ſuperat transuerſalem, & vtraque extremitas ſegmento circuli anguſtior.

obtuſum, quod terminatur quaſi intra ſegmentum circuli.

oppoſitum, cum caulina folia duo, per paria decuſſatim, e regione collocantur.

orbiculatum, cuius diameter longitudinalis & transverſalis aequales, peripheria circinata.

ouale, *(ellipticum,)* cuius diameter longitudinalis ſuperat transuerſalem, ſuperiore & inferiore extremitate anguſtiore.

ouatum, cuius diameter longitudinalis ſuperat transuerſalem, baſi ſegmento circuli circumſcripta, apice vero eodem anguſtiore.

palmatum, quod longitudinaliter in partes plures ſubaequales verſus baſin diuiſum eſt, qua tamen cohaerent in vnum.

panduraeforme, quod oblongum, inferne latius, lateribus coarctatum eſt.

papilloſum, quod tegitur punctis veſicularibus.

parabolicum, cuius diameter longitudinalis ſuperat transuerſalem & a baſi ſurſum anguſtatur in ſemiouatum.

partitum, quod ad baſin vsque diuiſum eſt. *Bipartitum*, *tripartitum*, *quadripartitum*, *quinquipartium*, *multipartitum* a numero huius.

patens, quod ad angulum acutum cauli insidet.

pedatum, *(ramosum)*, cum petiolus bifidus latere tantum interiore adnectit foliola.

peltatum, si petiolus, non margini, seu basi, sed disco folii inseritur.

perfoliatum, si basis folii vndique cingit transuersim caulem.

petiolatum, si petiolus adnectitur folio ad marginem baseos.

pilosum, cum pili distincti elongati tegunt superficiem.

pinnatum, si petiolus simplex lateribus adnectit foliola plura.

— *abruptum*, quod pinnatum, neque cirrho, neque foliolo, terminatum est.

— *alternatim*, quod pinnatum est, foliolis alternis.

— *articulate*, quod pinnatum est, petiolo communi articulato.

— *cirrhosum*, quod pinnatum cirrho terminatur.

— *cum impare*, quod pinnatum foliolo impari terminatur.

— *decursiue*, quod pinnatum est, foliolis decurrentibus per petiolum.

— *opposite*, quod pinnatum est, foliolis oppositis.

pinnatifidum, quod transuersim diuisum est laciniis horizontalibus oblongis.

planum, quod vtramque superficiem vbique parallelam gerit.

pli-

plicatum, ſi diſcus folii verſus marginem ad angulos adſcendit & deſcendit.

praemorſum, quod obtuſiſſimum terminatur inciſuris aequalibus.

punctatum, quod punctis excauatis adſperſum eſt.

pyxidatum, ſi vnum folium in foueam alterius quaſi immittitur.

quadrangulare, cum quatuor anguli prominentes ambiunt diſcum.

quadrifidum, vide *fiſſum.*

quadrilobum, vide *lobatum.*

quadripartitum, vide *partitum.*

quaternum, vide *ſtellatum.*

quinatum, quod digitatum eſt, foliolis quinque.

quinum, vide *ſtellatum.*

quinquangulare, cum quinque anguli prominentes ambiunt diſcum.

quinquifidum, vide *fiſſum.*

quinquilobum, vide *lobatum.*

quinquipartitum, vide *partitum.*

radicale, quod in planta euoluta radici adhaeret.

radicans, ſi folium radices agit.

rameum, quod in planta euoluta ramis adhaeret.

ramoſum, vide *pedatum.*

reclinatum, quod deorſum curuatur, vt apex fiat baſi inferior.

reniforme, quod ſubrotundum baſi excauatum, angulis deſtitutum eſt.

repandum, cuius margo angulis, eisque interiectis ſinubus, circuli ſegmento inſcriptis, terminatur.

retusum, quod terminatur sinu obtuso.
reuolutum, quod deorsum reuoluitur.
rotundum, quod angulis priuatur.
rugosum, cum venae foliorum contractiores euadunt, quam discus, vt interiecta substantia adscendat.
sagittatum, quod triangulare, basi excauatum, angulis posticis instructum est.
scabrum, cum tubercula rigidiuscula per discum folii sparguntur.
semicylindraceum, quod teres est, sed altero latere longitudinaliter planum.
seminale, quod in principio vegetationis ex semine euoluitur.
senum, vide *stellatum*.
serratum, quod angulis acutis imbricatis, extremitatem respicientibus, notatur.
sessile, si basis folii tantum, sine vlla membranacea expansione, adposita est.
simplex, cum petiolus gerit vnicum folium.
sinuatum, quod lateribus sinus dilatatos admittit.
sparsum, si nullum ordinem seruat.
spatulatum, cuius figura subrotunda, basi angustiore lineari elongata.
spinosum, quod margine exit in acumina duriora, rigida, pungentia.
stellatum, *(verticillatum,)* cum foliola plura quam duo verticillatim caulem ambiunt. *Terna*, *quaterna*, *quina*, *sena*, cet. sunt species numeri stellatorum.

stri-

ſtriatum, cum lineae ſuperficiales excauatae longitudinales parallelae inſcriptae ſunt.

ſubalare, vide *axillare*.

ſubrotundum, cuius figura *orbiculato* folio proxime accedit.

ſubulatum, quod inferius lineare eſt, at verſus apicem ſenſim attenuatur.

ſulcatum, quod angulis numeroſis, totidemque interiectis ſinubus, longitudinaliter exaratur.

ſupradecompoſitum, cum petiolus, aliquoties diuiſus, adnectit plurima foliola.

teres, quod maxima ex parte cylindricum eſt.

ternatum, quod digitatum eſt, foliolis tribus.

ternum, vide *ſtellatum*.

tomentoſum, quod villis intertextis, vix conſpicuis, tegitur; ergo ſaepius albidum.

triangulare, cum tres anguli prominentes ambiunt diſcum.

trifidum, vide *fiſſum*.

trilobum, vide *lobatum*.

tripartitum, vide *partitum*.

tripinnatum, (*triplicatopinnatum*,) cum petiolus adfigit plura foliola *bipinnata*.

triplicatoternatum, vide *triternatum*.

triquetrum, cuius tria latera longitudinalia plana ſunt in folio ſubulato.

triternatum, (*triplicatoternatum*), cum petiolus adfigit tria foliola biternata.

truncatum, quod linea transuerſali deſinit.

tubulosum, quod interne, si detruncetur, cauitatem habet.

vaginans, si membranacea & inferior pars caudicem inuoluit, & instar vaginae cingit.

venosum, cum vasa discurrentia euadunt ramosissima, & anastomoses nudo oculo exhibent.

verticillatum, vide *stellatum*.

viscidum, quod humore non fluido, sed tenaci, oblinitum.

vndulatum, cum discus folii versus marginem conuexe adscendit & descendit.

§. 81.

Processus plantae *secundarios* seu *accessorios* (§.56.), eas adpello caudicis, seu ramorum, productiones, quae rarius occurrunt, & peculiaribus tantum plantis propriae sunt. Deprehenduntur vel *foliformes*, vel *filiformes*, vel *acuti*, vel *excretorii*.

§. 82.

Processus *foliformes* (§.81.), si colore viridi & figura a ceteris foliis recedunt, *bracteae*; si, vt bina foliola, basi petalorum vtrinque adstant, *stipulae* dicuntur.

§. 83.

Processus *filiformes* (§.81.), & plerumque spirales, quibus planta vicinis corporibus alligatur, *capreoli*, seu *clauiculae*, *cirrhi*, *viticuli*, nominantur.

§. 84.

§. 84.

Processus *acuti* (§. 81.) & breues, qui ex basi latiore in cuspidem attenuantur, si in lateribus plantarum obuii, *spinarum*; si cortici tantum contigui sunt, *aculeorum* nomine designantur.

§. 85.

Processus plantae *excretorii* (§. 81.), si setacei sunt & flexiles, *pili*; si papillarum figuram referunt, *glandulae* dici solent.

§. 86.

Fructificatio (§. 31.) duplici producitur & absoluitur temporis successu; hinc duplex quoque eius enascitur status. Tempore prior, *florescentia*; tempore posterior, *fructus* dicitur.

§. 87.

In *florescentia* (§. 86.) duo potissimum consideranda se sistunt. *Florescendi modus*, & *flos ipse*.

§. 88.

Florescendi modus, vti ipse diuersus, ita diuersarum denominationum fons & origo est. *Flos* inde *solitarius*, *spica*, *verticillus*, *vmbella*, cum suis speciebus.

§. 89.

Flos solitarius (§. 88.), duplicem significat florescendi modum. Vel eum, quo *flos* in planta, eiusque caudicis apice, tantum *vnicus*; vel illum, quo *flores* in planta *sparsim plures*, iique vel in ramulorum apicibus, vel foliorum alis, vel ipsis foliis deprehenduntur.

§. 90.

Spica (§. 88.) dicitur, si florum pedunculi in extremitatibus caudicis, vel ramorum, ita copiosius enascuntur, vt inferiores flores primum, superiores successiue post inferiores, efflorescant.

§. 91.

Spicae (§. 90.) *cognomina*, haec sunt vsitatiora. Flores in spica vel densiores offenduntur, hinc *spica* dicitur *densa*; vel laxiores, hinc spica *laxa*; vel in vno tantum latere, hinc spica *homomalla*, seu *secunda*; vel in lateribus oppositis, hinc spica *disticha*.

§. 92.

Verticillus (§. 88.) est ille florescendi ordo, quo florum pedunculi vel simplices, vel ramosi, ex nodis caudicis orti, circa eundem, interpositis interuallis nudis, disponuntur.

§. 93.

Verticillus, vt spica (§. 91.), *densus*, *laxus*, in vnum latus *reflexus*, offenditur.

§. 94.

Vmbella (§. 88.) nominatur illa florescendi ratio, qua plures pedunculi, ex summitate caudicis & ramorum, oriuntur, & a se inuicem in vmbonem secedunt.

§. 95.

Species vmbellae obseruantur sequentes. Vmbella, vel *vera*, vel *spuria* est. Vmbellae *verae* flores in pedunculis, vt plurimum regulariter dispositis,

pro-

producuntur. Eaque *simplex* dicitur, si flores pedunculis, non ramosis, immediate insistunt; *composita* autem est, si flores pedunculorum ramis, eorumque vmbellulis, insistunt. Vmbellae *spuriae* flores, in pedunculis, irregulariter ramosis, se exhibent. Eaque, si *vmbellae formam* refert, *corymbus*; si *spicae formam* habet cum ramis longioribus, *thyrsus*; cum ramis breuioribus, *racemus* nominatur.

§. 96.

Flos (*) (§. 87.) est ea plantae pars filamentosa & membranosa, quae a reliquis colorum elegantia & subtiliori fabrica distinguitur, fructumque semper antecedit.

§. 97.

In omni flore quatuor omnino attendendae se offerunt partes. *Calix* (**), *corolla* (***), *stamen* (†), *pistillum* (††). Quibus *nectarium*, vt quinta quasi floris pars, addi potest.

§. 98.

Stamen & *pistillum* iure *essentiales*; *corolla* & *calix* autem, cum *nectario*, *accidentales* floris partes dici queunt. Illae enim omni flori necessario insunt; hae vero, vt minus necessariae, non raro deficiunt.

§. 99.

Calix (†††) (§. 97.) est exterior floris membrana, quae, colore plerumque viridi, stamen & pistillum vel immediate, vel mediante corolla, cingit.

(*) Tab. I. II. (**) Tab. I. Fig. I. b.b.b.b.b. (***) a. a. a. a. a. (†) c. c. c. c. c. (††) d. e. (†††) Fig. II. b.

§. 100.

Calicis *species* a botanicis septem receptae leguntur. *Calix* proprie dictus, (seu *perianthium,*) *inuolucrum, amentum, spatha, gluma, calyptra, volua.*

§. 101.

Calix proprie dictus (§. 100.), seu *perianthium*, est calix fructificationi contiguus; estque triplex. Si cingit stamina tantum, *calix* dicitur *floris*; si ouarium, seu germen, tantum, *calix* est *fructus*; si stamina & ouarium simul, *calix* adpellatur *fructificationis*.

§. 102.

Inuolucrum (§. 100.) est calix vmbellae a flore remotus. Respectu vmbellarum est vel *vniuersale*, si vmbellam vniuersalem; vel *particulare*, si vmbellam particularem cingit. Respectu foliorum, ex quibus constat, inuolucrum dicitur *diphyllum, triphyllum* cet. *polyphyllum.*

§. 103.

Amentum (§. 100.) est calix, vt plurimum *iuliferorum*, ex serie squamarum, filamento centrali adhaerentium, compositus.

§. 104.

Spatha (§. 100.) est calix, vt plurimum *liliaceorum*, qui vaginam, in longitudinem fissam, refert.

§. 105.

Gluma (§. 100.) est calix rigidior *cerealium* & *graminum*. Sistit laminas seu *valuas*, quae vel filamento rigidiore instructae, & tunc valuae *aristatae*; vel eo destitutae sunt, & tunc valuae *muticae* dicuntur.

§. 106.

§. 106.

Calyptra (§. 100.) eſt calix *muſcorum* cucullatus, antherae ſuperimpoſitus.

§. 107.

Volua (§. 100.) eſt calix *fungorum* membranaceus & laceratus.

§. 108.

Differentiae calicis deſumuntur a *numero*, *ſtructura*, *relatione*, *figura*, ac *duratione*.

§. 109.

Quoad numerum (§. 108.) obſeruatur calix *nullus*; *vnicus*, ſeu *ſimplex*; *geminus*, ſeu *duplex*.

§. 110.

Quoad *ſtructuram* (§. 108.), calix vel ex *vnica* membrana, vel ex *pluribus* diſtinctis conſtat. Si ex *vnica*, calix dicitur *monophyllus*. Qui, vel ſecundum lacinias *integer*, *bifidus*, *trifidus*, *quadrifidus*, cet. *multifidus*; vel ſecundum dentes *integer*, *bindentatus*, *tridentatus*, cet. *multidentatus* eſt. Si calix ex *pluribus* componitur membranis, ſeu foliolis, eſt vel *diphyllus*, *triphyllus*, cet. *polyphyllus*; vel *auctus*, vel *imbricatus* & *ſquamoſus*.

§. 111.

Quoad *relationem* (§. 108.), calix eſt *aequalis*, *inaequalis*, *alternis breuioribus*; *communis*, *proprius*; *corollae aequalis*, *corolla longior*, *breuior*.

§. 112.

§. 112.

Quoad *figuram* (§. 108.) calix est *globosus*, *clauatus*, *reflexus*, *erectus*, cet., *integerrimus*, *serratus*, *ciliatus*, *acutus acuminatus*, *obtusus*, *truncatus*, cet.

§. 113.

Quoad *durationem* (§. 108.), calix est *caducus*, ad primam floris explicationem; *deciduus*, cum corolla; *persistens*, ad maturitatem fructus.

§. 114.

Corolla (*) (§. 97.) est membrana floris interior, colore vt plurimum eleganti & a calice diuerso.

§. 115.

Componitur corolla, vti calix (§. 110.), vel ex *vnica* membrana, vel ex *pluribus* distinctiuis. Si corollam vnica facit membrana, petalum idem significat, ac corolla, diciturque *monopetala* (**). Quae, ratione laciniarum, est *integra*, *bifida*, *trifida*, *quadrifida*, cet. *multifida*; ratione dentium, *integra*, *bidentata*, *tridentata*, cet. *multidentata*. Si corollam faciunt plures membranae, dicitur *dipetala*, *tripetala*, cet. *polypetala*. (***)

§. 116.

Varie differt corolla. Quoad *figuram*, est vndulata, plicata, reuoluta, torta; campanulata, infundibuliformis, cet. Quoad *relationem*, aequalis, inaequalis; regularis, irregularis. Quoad *marginem*, integra, crenata, denticulata, serrata, ciliata, hirsuta; longissima, breuissima. Quoad *durationem*, persistens, caduca, decidua, marcescens, quae contabescit, nec decidit.

§. 117.

(*) Tab. I. Fig. II. a. (**) Fig. II - XVIII. (***) Fig. XIX - XXII. Tab. II. Fig. I - VI.

§. 117.

Partes corollae aliae sunt in *monopetalis*; aliae in *polypetalis*.

§. 118.

Corollae *monopetalae* partes sunt: *limbus*, *tubus*, *orificium tubi*.

§. 119.

Limbus (*) (§. 118.) est pars corollae superior expansa; qui, ex hac relatione, vel *integer*, vel in varia *segmenta*, quae *laciniae* dicuntur, vel in *labia* diuisus est, quorum superius *galea* (**), inferius *barba* dicitur (***).

§. 120.

Tubus (†) (§. 118.), est pars corollae cylindracea & inferior. Inuenitur vel *perforatus*; vel *caecus*. Caecus, si simul elongatus est, *calcar* (††) dicitur.

§. 121.

Orificium tubi (†††) est pars corollae intermedia, qua tubus in limbum patet, & a non nullis *faux* dicitur. Ex hac ratione tubus obseruatur vel *apertus*, vel squamulis *clausus*, vel dentibus seu membrana *coronatus*, vel labiis *tectus*. Tectus in bilabiatis *rictus* dicitur.

§. 122.

Corollae partes in *polypetalis* (§. 117.), sunt: *lamina* & *vngues*.

§. 123.

(*) Tab. I. Fig. VII. b. b. b. (**) Fig. XVI. a. (***) b. (†) Fig. VII. a. (††) Fig. XIII. c. XIV. a. (†††) Fig. VIII. b. IX. a.

§. 123.

Lamina (*) (§. 122.) eſt pars petali ſuperior patula. *Vnguis* (**) eſt pars petali inferior, baſi adfixa.

§. 124.

Si corolla tetrapetala eſt aequalis, *cruciformis* (***) dicitur. Si autem corolla tetrapetala, ſeu pentapetala, eſt irregularis, *papilionacea* (†) adpellatur, eiusque ſingula petala peculiaribus diſtinguuntur nominibus. Supremum petalum latius & amplius, *vexilli* (††); duo lateralia, *alarum* (†††); & inferius plicatum, vel monopetalum, vel dipetalum, *carinae* (⸸) nomine inſignitur.

§. 125.

Ad partes corollae *nectarium* quoque, vt quinta quaſi floris pars (§. 97.), referendum venit. Dicitur autem *nectarium* pars floris mellifera, ſeu ille in flore locus, vbi humor aquoſus, vel vnguinoſus, interdum ipſe coloratus, exſudat & colligitur.

§. 126.

Nectarium conſtituunt vel petala corollae ipſa & propria, quae tunc *petala nectarifera* dicuntur; vel peculiaria petala acceſſoria, a corollae petalis diuerſa.

§. 127.

Stamen (⸸⸸) (§. 97.) eſt ea pars floris interior, quae ex *anthera* & *filamento* conſtat.

§. 128.

Anthera (⸸⸸⸸), eiusque ſynonyma, *apex*, *ſummitas*, *ca-*

(*) Tab. II. Fig. III. a. (**) b. (***) Tab. I. Fig. XIX. (†) Tab. II. Fig. V. (††) a. (†††) b. b. (⸸) c. (⸸⸸) Tab. I. Fig. I. c. c. c. c. (⸸⸸⸸) Tab. III. Fig. I. a.

capitulum, testiculus, est ea pars staminis, quae a filamento sustinetur, tenuissimoque polline, quod matura dimittit, grauida est.

§. 129.

Differunt & variant antherae. *Numero*, antherae filamentis vel *pares*, vel *pauciores*, vel *plures* sunt. *Lamellis*, ex quibus constant & *loculos* formant, sunt *biloculares, triloculares, multiloculares*. *Figura*, inueniuntur *oblongae, sagittatae, globosae, angulatae, connatae*. *Fabrica*, sunt *simplices, distinctae*, in cylindrum *coalitae*.

§. 130.

Filamentum (*) (§. 127.) est pars staminis, quae antheram sustinet. Si filamenta *deficiunt*, vel saltem, quia minimae sunt, deficere videntur, anthera eorum loco in considerationem venit & numeratur.

§. 131.

Filamenta *differunt*. *Numero*, a filamento *vno* ad *plurima* vsque proceditur. *Laciniis*, sunt *integra, bifida, trifida, nouemfida*. *Figura*, sunt *capillaria, plana, cuneiformia, spiralia, emarginata, subulata, reflexa, hirsuta, inaequalia, irregularia, longissima, breuissima*. *Situ*, calici *opposita, alterna*; *corollae, calici inserta*.

§. 132.

Pistillum (**) (§. 97.) est pars floris interior & media; quae ex *ouario, stylo* & *stigmate* componitur.

§. 133.

(*) Tab. III. Fig. II. 1. 2. (**) Fig. V. a.

§. 133.

Ouarium (*) (§. 132.), quod aliis *germen* dicitur, est pars pistilli inferior, quae futuri fructus delineationem sistit.

§. 134.

Stylus (**) (§. 132.) est pars pistilli, ouario, seu germini, semper insidens.

§. 135.

Differentiae styli in eo consistunt. *Numero*, stylus est vel *nullus*; vel *simplex*; isque integer, bifidus, trifidus, cet. quinquifidus; vel *duplex*, *triplex*, *multiplex*. *Figura*, cylindricus, angulatus, subulatus, filiformis, setaceus, capillaris, longissimus, breuissimus, staminum longitudine; staminibus longior, breuior, tenuior, crassior, aequalis. *Situ*, in apice ouarii; supra, infra ouarium; ad latus ouarii. *Duratione*, persistens, marcescens.

§. 136.

Si stylus *deficit*, vel adeo breuis est, vt deficere videatur, numerus a stigmatibus desumendus est.

§. 137.

Stigma (***) (§. 132.) est summitas styli, eiusque diuisionum, humore pollen rumpendo madidum.

§. 138.

Existit aliqua in corolla pars, quae nec flori soli propria, nec fructui, sed vtrique communis est, quaeque *receptaculum*, seu *thalamus*, dicitur.

§. 139.

(*) Tab. III. Fig. VIII. b. XI. b. XII. b. (**) Fig. II. a.
(***) Fig. II. b. XI. c. c. c.

§. 139.

Est igitur *receptaculum*, seu *thalamus*, basis corollae, qua partes fructificationis connectuntur; seu, cum LVDVVIGIO, est ea pars floris fungosa, ex expansa pedunculi summitate producta, vt plurimum in centro calicis haerens.

§. 140.

Receptaculum (§. 139.), in floribus compositis maxime obuium, est vel *proprium*, vel *commune*. *Proprium* partes vnius fructificationis tantum respicit; *commune*, flosculos plures connectit.

§. 141.

Si lamellae, receptaculo innatae, flosculos distinguunt, *paleae* dicuntur.

§. 142.

Receptaculi *differentiae* desumuntur a *figura* & *superficie*. Quoad *figuram*, est: *planum*, *conuexum*, *columnare*, *concauum*. Quoad *superficiem*: *nudum*, *punctatum*, *villosum*, *pilosum*, *setosum*, *paleaceum*.

§. 143.

Ex hactenus descriptis floris partibus, florum ipsorum, diuerso respectu habito, diuersae enascuntur denominationes & diuisiones, Quas, vt tirones vno quasi oculi ictu introspiciant, iterum ordine alphabetico exponere, & secundum LINNAEVM & LVDVVIGIVM describere, optimum iudico.

§. 144.

Flos dicitur

adgregatus, cum flosculis pluribus aliqua pars fructificationis communis est. *Proprie* dictus, qui habet receptaculum dilatatum, flosculis insidentibus pedunculis.

amentaceus, qui habet receptaculum filiforme, distinctum squamis amentaceis.

apetalus, qui petalis destituitur.

compositus, qui receptaculum habet dilatatum integrum; flosculis sessilibus.

cymosus, qui receptaculum habet, diuisum in pedunculos ex eodem centro vniuersali enatos, pedicellis vero vage prodeuntibus.

duplicatus, qui corolla duplo auctior euadit.

dipetalus, vide *petaloideus*.

diphytus, flos relatiuus, seu stamineus & pistillatus in diuersis plantis.

eunuchus, (*neuter*,) qui corollam solam, nec staminibus, nec pistillis refertam, sistit.

femineus, flos *femina*, qui pistilla tantum continet.

fertilis, flos est *femineus*.

flosculosus, vide *tubulosus*.

frondosus, cum floris poliferi proles foliosus fit.

glumosus, qui habet receptaculum filiforme, cuius basis instruitur gluma communi.

hermaphroditus, cuius inuolucrum stamina & pistillum simul continet, respectu ad sexum habito.

hexapetalus, vide *petaloideus*.

inuolutus, qui inuolucris instructus est.

in-

irregularis, in quo ambitus corollae non ex omni parte aequaliter a floris centro diſtat.

lingulatus, (*ſemiſloſculoſus*,) cum corollulae floſculorum omnes planae, verſus exterius latus expanſae ſunt.

luxurians, qui tegmenta fructificationis ita multiplicat, vt eſſentiales eius partes deſtruantur.

maſculinus, flos *mas*, qui ſtamina tantum continet, reſpectu ad ſexum habito.

monophytus, flos relatiuus, ſeu ſtamineus & piſtillatus in vna eademque planta.

multiplicatus, vbi corolla multiplicata eſt, ſaluis quibusdam ſtaminibus.

mutilus, qui corollam excludit.

neuter, vide *eunuchus*.

nudus, qui inuolucris deſtitutus eſt.

pentapetalus, vide *petaloideus*.

perfectus, ſi inuolucrum ſtamina & piſtillum ſimul continet.

petaloideus, qui corolla inſtructus eſt & petala habet. *Dipetalus*, *tripetalus*, *tetrapetalus*, *pentapetalus*, *hexapetalus*, *polypetalus*, a numero huius.

piſtillatus, qui piſtillum tantum continet.

plenus, cum corolla adeo multiplicatur, vt ſtamina omnia excludantur.

polypetalus, vide *petaloideus*.

prolifer, cum intra florem, ſaepius plenum, alii flores enaſcuntur.

radiatus, cum floſculi in diſco tubuloſi, in ambitu vero difformes ſunt.

regularis, in quo ambitus corollae vndiquaque aequaliter ab eius centro distat.
relatiuus, cuius inuolucra, vel stamina, vel pistilla tantum continent.
ringens, cuius, vt bilabiati, labia ita conniuent, vt iis tantum diductis orificium tubi conspiciatur.
semiflosculosus, vide *lingulatus*.
simplex, qui omnes floris partes, simplici ordine dispositas, habet.
solitarius, si vnicus est in planta.
spadiceus, vbi receptaculum est intra spatham, pluribus flosculis communem.
stamineus, qui stamina tantum continet.
sterilis, flos est *masculinus*.
tetrapetalus, vide *petaloideus*.
tripetalus, vide *petaloideus*.
triplicatus, qui corolla triplo auctior euadit.
tubulosus, (*flosculosus*,) cum corollulae flosculorum omnes tubulosae subaequales sunt.
verticillatus, si pedunculi florum ex nodis caudicis orti, circa eundem interpositis interuallis nudis disponuntur.
vmbellatus, qui receptaculum habet diuisum in pedunculos, omnibus eodem centro exeuntibus.

§. 145.

Fructus, est alter fructificationis status (§. 86.), qui florem sequitur. Dicitur autem fructus, ouarium, seu germen, mole auctum & extensum.

§. 146.

Conſtat fructus (§. 145.) *pericarpio* & *ſemine*.

§. 147.

Pericarpium dicitur ſeminum inuolucrum, quod ea matura dimittit. Alias etiam pericarpium nominatur *calix*, vel *immutatus* & *perſiſtens*, vel poſt floris ſeceſſum *mole auctus*, fructumque cingens.

§. 148.

Pericarpii *partes* numerantur quinque. *Valua*, ſeu *valuula*, eſt integumentum fructus externum varie dehiſcens. *Septum*, ſeu diſſepimentum, eſt paries fructus internus, quo pericarpium in plures diſtinguitur cellulas, ſeu cauitates. *Columella*, eſt pars connectens parietes internos cum ſeminibus. *Loculus*, ſeu *loculamentum*, eſt cellula, ſeu cauitas, vacua pro ſeminum loco. *Sutura*, eſt linea, quae fiſſurae, in maturitate ſuccedentis, veſtigia oſtendit.

§. 149.

Pericarpii *ſpecies* nouem ſunt diuerſae. *Capſula*, eſt pericarpium membranaceum ſiccum & cauum. *Drupa*, eſt pericarpium pulpoſum coriaceum & denſum, *nucem* continens. *Bacca*, eſt pericarpium pulpoſum ſucculentum, *ſemina nuda*, ſeu *arillos*, ſparſim continens. *Pomum*, eſt pericarpium eualue, ſeu bacca maior, loculamenta cartilaginea continens. *Acini*, ſunt baccae minores, inprimis ſi plures in vnum corpus coaceruatae ſunt, vel ſi plures pedunculo communi, vel ſimplici, vel corymboſo, vel ramoſo ad-

haerent. *Legumen*, est pericarpium, in quo semina vni suturae tantum adhaerent, & altera opposita facile dehiscit. *Siliqua*, est pericarpium biualue longius, in quo semina vel suturis vtrinque, vel septo ipso membranaceo & fungoso, adhaerent. *Silicula*, a siliqua longitudine tantum differt, qua breuior est. *Conceptaculum*, est pericarpium vniualue, latere in longitudine dehiscens a seminibus distinctum. *Strobilus*, seu *conus*, est pericarpium ex *amento* factum.

§. 150.

Pericarpium differt variis modis. *Figura*, qua est: *turbinatum*, *inflatum*, *membranaceum*, *triquetrum*, *articulatum*. *Valuula*, qua est: *vniualue*, *biualue*, *triualue*, *quadriualue*, *quinquiualue*. *Dissepimento*, qua est: *parallelum*, *contrarium*. *Dehiscentia*, qua, vel *apice*: *quadrifariam*, *quinquifariam*, *multifariam*; vel *poris*, vel *horizontaliter*, vel *articulatim* dehiscens. *Capsula*, qua est: *vnicapsulare*, *bicapsulare*, *tricapsulare*, *multicapsulare*. *Bacca*, qua *monopyrenum*, *dipyrenum*, *tripyrenum*, *polypyrenum*.

§. 151.

Semen (§. 146.), est adparatus eorum, quae ad producendam plantam requiruntur, essentiamque fructus constituit.

§. 152.

Species seminis tres sunt. *Semen* proprie dictum, vesica tunicatum. *Nux*, semen epidermide ossea tectum. *Propago*, semen musci decorticatum.

§. 153.

§. 153.

Partes seminis propria habent nomina. *Corculum*, est nouae plantae primordium intra semen. Eius pars squamosa adscendens, *plumula*; pars descendens simplex, *rostellum* dicitur. *Cotyledon*, est corpus seminis laterale, bibulum, caducum. *Hilum*, est cicatrix extrema seminis ab eiusdem adfixione ad fructum. *Arillus*, est tunica propria exterior seminis, sponte secedens. *Coronula*, est caliculus adhaerens, quo semens volitat. *Pappus*, est corona plumosa & pilosa volitans. Eius filamentum, quod pappum eleuat, & cum semine connectit, *stipes* adpellatur. *Ala*, est membrana semini adfixa, qua volitante seminatur.

§. 154.

Differentiae seminum variae obseruantur. *Numerus* ab *vno* ad *plurima* adscendit; hinc planta: *monosperma, disperma, trisperma, polysperma*. Ratione *loculamenti*, semen est: *vniloculare, biloculare*, cet. Ratione *figurae*: *cinctum, cordiforme, echinatum*. Ratione *substantiae*: *osseum, callosum*. Ratione *coronae*: *nudum, dentatum, papposum*; *pappo capillari, plumoso, villoso, piloso, paleari*. Ratione *integumenti*: *tectum, nudum*. Ratione *situs*: *nidulans, suturae adnexum, columellae adfixum, receptaculis insidens*.

§. 155.

Haec de partibus plantarum ratione vegetationis & fructificationis.

§. 144.

Flos dicitur

adgregatus, cum flosculis pluribus aliqua pars fructificationis communis est. *Proprie* dictus, qui habet receptaculum dilatatum, flosculis insidentibus pedunculis.

amentaceus, qui habet receptaculum filiforme, distinctum squamis amentaceis.

apetalus, qui petalis destituitur.

compositus, qui receptaculum habet dilatatum integrum, flosculis sessilibus.

cymosus, qui receptaculum habet, diuisum in pedunculos ex eodem centro vniuersali enatos, pedicellis vero vage prodeuntibus.

duplicatus, qui corolla duplo auctior euadit.

dipetalus, vide *petaloideus*.

diphytus, flos relatiuus, seu stamineus & pistillatus in diuersis plantis.

eunuchus, (*neuter*,) qui corollam solam, nec staminibus, nec pistillis refertam, sistit.

femineus, flos *femina*, qui pistilla tantum continet.

fertilis, flos est *femineus*.

flosculosus, vide *tubulosus*.

frondosus, cum floris poliferi proles foliosus fit.

glumosus, qui habet receptaculum filiforme, cuius basis instruitur gluma communi.

hermaphroditus, cuius inuolucrum stamina & pistillum simul continet, respectu ad sexum habito.

hexapetalus, vide *petaloideus*.

inuolutus, qui inuolucris instructus est.

in-

irregularis, in quo ambitus corollae non ex omni parte aequaliter a floris centro diſtat.

lingulatus, (*ſemifloſculoſus*,) cum corollulae floſculorum omnes planae, verſus exterius latus expanſae ſunt.

luxurians, qui tegmenta fructificationis ita multiplicat, vt eſſentiales eius partes deſtruantur.

maſculinus, flos *mas*, qui ſtamina tantum continet, reſpectu ad ſexum habito.

monophytus, flos relatiuus, ſeu ſtamineus & piſtillatus in vna eademque planta.

multiplicatus, vbi corolla multiplicata eſt, ſaluis quibusdam ſtaminibus.

mutilus, qui corollam excludit.

neuter, vide *eunuchus*.

nudus, qui inuolucris deſtitutus eſt.

pentapetalus, vide *petaloideus*.

perfectus, ſi inuolucrum ſtamina & piſtillum ſimul continet.

petaloideus, qui corolla inſtructus eſt & petala habet. *Dipetalus*, *tripetalus*, *tetrapetalus*, *pentapetalus*, *hexapetalus*, *polypetalus*, a numero huius.

piſtillatus, qui piſtillum tantum continet.

plenus, cum corolla adeo multiplicatur, vt ſtamina omnia excludantur.

polypetalus, vide *petaloideus*.

prolifer, cum intra florem, ſaepius plenum, alii flores enaſcuntur.

radiatus, cum floſculi in diſco tubuloſi, in ambitu vero difformes ſunt.

regularis, in quo ambitus corollae vndiquaque aequaliter ab eius centro distat.

relatiuus, cuius inuolucra, vel stamina, vel pistilla tantum continent.

ringens, cuius, vt bilabiati, labia ita conniuent, vt iis tantum diductis orificium tubi conspiciatur.

semiflosculosus, vide *lingulatus*.

simplex, qui omnes floris partes, simplici ordine dispositas, habet.

solitarius, si vnicus est in planta.

spadiceus, vbi receptaculum est intra spatham, pluribus flosculis communem.

stamineus, qui stamina tantum continet.

sterilis, flos est *masculinus*.

tetrapetalus, vide *petaloideus*.

tripetalus, vide *petaloideus*.

triplicatus, qui corolla triplo auctior euadit.

tubulosus, (*flosculosus*,) cum corollulae flosculorum omnes tubulosae subaequales sunt.

verticillatus, si pedunculi florum ex nodis caudicis orti, circa eundem interpositis interuallis nudis disponuntur.

vmbellatus, qui receptaculum habet diuisum in pedunculos, omnibus eodem centro exeuntibus.

§. 145.

Fructus, est alter fructificationis status (§. 86.), qui florem sequitur. Dicitur autem fructus, ouarium, seu germen, mole auctum & extensum.

§. 146.

§. 146.

Conſtat fructus (§. 145.) *pericarpio* & *ſemine*.

§. 147.

Pericarpium dicitur ſeminum inuolucrum, quod ea matura dimittit. Alias etiam pericarpium nominatur *calix*, vel *immutatus* & *perſiſtens*, vel poſt floris receſſum *mole auctus*, fructumque cingens.

§. 148.

Pericarpii *partes* numerantur quinque. *Valua*, ſeu *valuula*, eſt integumentum fructus externum varie dehiſcens. *Septum*, ſeu diſſepimentum, eſt paries fructus internus, quo pericarpium in plures diſtinguitur cellulas, ſeu cauitates. *Columella*, eſt pars connectens parietes internos cum ſeminibus. *Loculus*, ſeu *loculamentum*, eſt cellula, ſeu cauitas, vacua pro ſeminum loco. *Sutura*, eſt linea, quae fiſſurae, in maturitate ſuccedentis, veſtigia oſtendit.

§. 149.

Pericarpii *ſpecies* nouem ſunt diuerſae. *Capſula*, eſt pericarpium membranaceum ſiccum & cauum. *Drupa*, eſt pericarpium pulpoſum coriaceum & denſum, *nucem* continens. *Bacca*, eſt pericarpium pulpoſum ſucculentum, *ſemina nuda*, ſeu *arillos*, ſparſim continens. *Pomum*, eſt pericarpium eualue, ſeu bacca maior, loculamenta cartilaginea continens. *Acini*, ſunt baccae minores, inprimis ſi plures in vnum corpus coaceruatae ſunt, vel ſi plures pedunculo communi, vel ſimplici, vel corymboſo, vel ramoſo ad-

haerent. *Legumen*, eſt pericarpium, in quo ſemina vni ſuturae tantum adhaerent, & altera oppoſita facile dehiſcit. *Siliqua*, eſt pericarpium biualue longius, in quo ſemina vel ſuturis vtrinque, vel ſepto ipſo membranaceo & fungoſo, adhaerent. *Silicula*, a ſiliqua longitudine tantum differt, qua breuior eſt. *Conceptaculum*, eſt pericarpium vniualue, latere in longitudine dehiſcens a ſeminibus diſtinctum. *Strobilus*, ſeu *conus*, eſt pericarpium ex *amento* factum.

§. 150.

Pericarpium differt variis modis. *Figura*, qua eſt: *turbinatum*, *inflatum*, *membranaceum*, *triquetrum*, *articulatum*. *Valuula*, qua eſt: *vniualue*, *biualue*, *triualue*, *quadriualue*, *quinquiualue*. *Diſſepimento*, qua eſt: *parallelum*, *contrarium*. *Dehiſcentia*, qua, vel *apice*: *quadrifariam*, *quinquifariam*, *multifariam*; vel *poris*, vel *horizontaliter*, vel *articulatim* dehiſcens. *Capſula*, qua eſt: *vnicapſulare*, *bicapſulare*, *tricapſulare*, *multicapſulare*. *Bacca*, qua *monopyrenum*, *dipyrenum*, *tripyrenum*, *polypyrenum*.

§. 151.

Semen (§. 146.), eſt adparatus eorum, quae ad producendam plantam requiruntur, eſſentiamque fructus conſtituit.

§. 152.

Species ſeminis tres ſunt. *Semen* proprie dictum, veſica tunicatum. *Nux*, ſemen epidermide oſſea tectum. *Propago*, ſemen muſci decorticatum.

§. 153.

§. 153.

Partes ſeminis propria habent nomina. *Corculum*, eſt nouae plantae primordium intra ſemen. Eius pars ſquamoſa adſcendens, *plumula*; pars deſcendens ſimplex, *roſtellum* dicitur. *Cotyledon*, eſt corpus ſeminis laterale, bibulum, caducum. *Hilum*, eſt cicatrix extrema ſeminis ab eiusdem adfixione ad fructum. *Arillus*, eſt tunica propria exterior ſeminis, ſponte ſecedens. *Coronula*, eſt caliculus adhaerens, quo ſemens volitat. *Pappus*, eſt corona plumoſa & piloſa volitans. Eius filamentum, quod pappum eleuat, & cum ſemine connectit, *ſtipes* adpellatur. *Ala*, eſt membrana ſemini adfixa, qua volitante ſeminatur.

§. 154.

Differentiae ſeminum variae obſeruantur. *Numerus* ab *vno* ad *plurima* adſcendit; hinc planta: *monoſperma*, *diſperma*, *triſperma*, *polyſperma*. Ratione *loculamenti*, ſemen eſt: *vniloculare*, *biloculare*, cet. Ratione *figurae*: *cinctum*, *cordiforme*, *echinatum*. Ratione *ſubſtantiae*: *oſſeum*, *calloſum*. Ratione *coronae*: *nudum*, *dentatum*, *pappoſum*; *pappo capillari*, *plumoſo*, *villoſo*, *piloſo*, *paleari*. Ratione *integumenti*: *tectum*, *nudum*. Ratione *ſitus*: *nidulans*, *ſuturae adnexum*, *columellae adfixum*, *receptaculis inſidens*.

§. 155.

Haec de partibus plantarum ratione vegetationis & fructificationis.

CAPVT III.

DE SYSTEMATIBVS BOTANICIS IN GENERE.

§. 156.

Experientia & crebrae obſeruationes Botanicos edocuerunt, *quatuor* vnicuique plantarum ineſſe partes diſtinctiuas. Partes vel *plurimis*, vel *paucioribus*, vel *pauciſſimis*, vel *indiuiduis* plantis communes.

§. 157.

Ex his quatuor plantarum partibus Botanici quatuor earum deduxerunt *characteres* diſtinctiuos. Ex characterum conuenientia cum plurimis, *claſſes* conſtituerunt. Ex conuenientia cum paucioribus, *ordines* formarunt. Ex conuenientia cum pauciſſimis, *genera* diſtinxerunt. Ex conuenientia denique cum indiuiduis, *ſpecies* diſpoſuerunt. Seu ordine inuerſo. *Species*, ex conuenientia plurium indiuiduorum; *genera*, ex conuenientia plurium ſpecierum; *ordines*, ex conuenientia plurium generum; *claſſes*, ex conuenientia plurium ordinum originem duxerunt.

§. 158.

Partes conuenientiae in vna eademque planta, diuerſo ad partes peculiares habito reſpectu, diuerſae & plures ſimul deprehenduntur. Hinc non modo plures & diuerſae partes plantae characteres ſiſtunt diſtinctiuos; ſed eo ipſo plures & diuerſae ab vna eadem-

eademque planta desumi possunt classium, ordinum, generum & specierum diuisiones & denominationes.

§. 159.

Modus, quo Botanicus, a peculiari plantae parte characteres distinctiuos desumens, plantas ipsas in classes, ordines & species dispescit, *methodus botanica*, seu *systema botanicum*, dicitur.

§. 160.

Si omne systema botanicum a certa & peculiari plantae parte oritur (§. 159.); omnis autem plantae pars naturalis est; hoc sensu omne systema botanicum *naturale* dici potest.

§. 161.

Partes plantarum sunt vel *vegetationis*, vel *fructificationis* (§. 31.). Duplex igitur exinde enascitur systema botanicum. *Alterum*, quod partibus *vegetationis*; *alterum*, quod partibus *fructificationis* nititur.

§. 162.

Botanici, quorum methodus certam *vegetationis* partem pro fundamento habet, *heterodoxi*; qui vero suum systema ex parte quadam *fructificationis* disposuerunt, *orthodoxi* nominantur.

§. 163.

Botanici heterodoxi (§. 162.), vel *radicem*, vel *folia* respiciunt. Priores *rhizotomi*; posteriores *phyllophili* dicuntur. Quibus adnumerari solent: *Alphabe-*

betarii, a methodo alphabetica ſic nominati. *Phyſiognomi*, ab habitu plantarum. *Chronici*, a tempore florendi. *Topophili*, a loco natali. *Empirici*, ab vſu medico. *Seplaſiarii*, ab ordine pharmacopoeorum.

§. 164.

Botanici orthodoxi (§. 162.), vel *vniuerſales* ſunt, vel *particulares*. *Vniuerſales*, omnes plantarum claſſes methodo condiderunt ſyſtematica. *Particulares*, vnius tantum claſſis ſyſtema compoſuerunt.

§. 165.

Orthodoxi *vniuerſales* (§. 164.), ſunt vel *fructiſtae*, vel *corolliſtae*, vel *caliciſtae*, vel *ſexualiſtae*.

§. 166.

Fructiſtae dicuntur, qui a partibus fructificationis; *Corolliſtae*, qui a membrana floris interna, ſeu *corolla* petaloſa; *Caliciſtae*, qui a membrana floris externa, ſeu calice; *Sexualiſtae*, qui a partibus floris eſſentialibus, ſtamine & piſtillo, ſeu ſexu, ſua compoſuerunt ſyſtemata.

§. 167.

Orthodoxi *particulares* (§. 164.), exhibuerunt claſſes *compoſitorum*, *vmbellatorum*, *graminum*, *fungorum*, *filicum*.

§. 168.

Botanici orthodoxi, eorumque ſyſtematum ratio & fundamentum, ex ſequenti tabula, a LINNAEO maxime deſumta, facillimo cognoſci & dijudicari queunt negotio.

§. 169.

§. 169.

Systematici sunt

VNIVERSALES, ratione

fructus: CAESALPINVS. MORISONVS. RAIVS. KNAVTIVS. DILLENIVS. HERMANNVS. BOERHAVE. CAMELIVS. MORAND. ERNSTINGIVS. HEISTERVS. HALLERVS.

floris, eiusque

corollae, quoad

numerum: RIVINVS. RVPPIVS. LVDVVIGIVS. KNAVTIVS. HEBENSTREIT. WEDEL. BOEHMER.

figuram: TOVRNEFORTIVS. PLVMIERIVS. VAILLANT. PONTEDERA. KRAMER. SEGVIERIVS.

calicis: MAGNOLIVS. LINNAEVS.

staminum: LINNAEVS.

calicis & staminum simul: ROYENIVS. GMELINVS.

fructificationis totius: FRAGMENTA.

PARTIALES, ratione

compositorum: VAILLANT. PONTEDERA.

vmbellatorum: ARTEDI. MORISONVS.

graminum: RAIVS. SCHEVCHZERVS. MICHELIVS. LINNAEVS. MONTIVS.

muscorum: DILLENIVS. MICHELIVS.

fungorum: DILLENIVS. MICHELIVS. GLEDITSCHIVS. BATTARRA.

filicum: LINNAEVS.

CA-

CAPVT IV.

DE
SYSTEMATIBVS TOVRNEFORTII, RIVINI ET LINNAEI.

§. 170.

Sicuti nunquam a me impetrare potero, vt partes eorum amplectar, qui opera & ſtudia aliorum traducunt, &, non raro, quam acerbiſſime cauillantur; ita illud inprimis de ſyſtematibus botanicis, ſupra recenſitis, non poſſum non habere religioni. Vnumquodque ſyſtema, ex tempore & fine auctoris, ſuas meretur laudes; vnumquodque rem botanicam eiusque ſtudium adiuuit, adiuuat.

§. 171.

Interea tamen aliud alii, diuerſo reſpectu, omnino palmam praeripere; aliud alio minus, magis, ſcitu neceſſarium eſſe; aliud alio maiorem, minorem, difficultatem ſecum ducere, nemo ibit inficias.

§. 172.

Si exemplum meum, vt autodidacti, proponere licet, experientia edoctus ſum, *tria* potiſſimum ſyſtemata tironi non tantum omnium maxime neceſſaria eſſe, ſed & ad genera plantarum diſtinguenda & nominanda omnino ſufficere. Syſtema opinor TOVRNEFORTIANVM, RIVINVM & LINNAEANVM.

§. 173.

§. 173.

Me non fugit, haec ipſa tria ſyſtemata ea eſſe, quae pluribus nec ſufficientia videntur, nec arrident. Sed quicquid eis obiici poteſt, eorum veris & indubiis vtilitatibus ne minimum quidem detrahit. *Botanicae* meae *expeditioris* ſaltem nullus vſus eſſe poterit, niſi cui dicta ſyſtemata ſunt familiariſſima. Ne dicam, *terminis* ex illis ſyſtematibus nullum botanicum carere poſſe.

§. 174.

Hinc meum eſt, praeter *claues*, quas *tabulis ſexualibus* & *vniuerſalibus* botanicae expeditioris praepoſui, quasque vt botanophilus ſaepius legat & relegat, ſuadeo, ſingula haec tria ſyſtemata paulo enodatius explicare, & iconibus, in fine adiectis, illuſtrare. Ita tamen, vt eis tantum inſiſtam, quae vſui tabularum mearum inſeruiunt, reliqua ſilentio tranſiturus.

§. 175.

TOVRNEFORTIVS, a *corollae figura* ſuum formauit ſyſtema; omnes plantas primario in *herbas* & *ſuffrutices*, in *arbores* & *frutices* diſtribuens. Optimum iudico ex ipſo TOVRNEFORTIO methodum deſcribere.

§. 176.

Flores vel petalis *donantur*, vel eis *carent*. Illi *petalodes*, ſeu *petaloidei* (*); hi *apetali* (**) vocantur.

§. 177.

(*) Tab. I. Fig. II - Tab. II. Fig. XIV.

(**) Fig. II. Fig. XV. XVI. XVII. Tab. IV. Fig. IV - XI.

§. 177.

Flores *petaloidei* (§. 176.), vel *ſimplices* ſunt, vel *compoſiti*. Illi floſculis & ſemifloſculis *carent* (*); hi ex floſculis & ſemifloſculis conſtant (**).

§. 178.

Flores *ſimplices* (§. 177.), vel *unico*, vel *pluribus* donantur petalis. Illi *monopetali* (***); hi *polypetali* (†) dicuntur.

§. 179.

Florum *ſimplicium monopetalorum* (§. 178.), differentiae deſumuntur ab eorum forma. A campana, ſunt *campaniformes* (††); ab infundibulo, ſunt *infundibuliformes* (†††); a rota, ſunt *rotati* (*); a multiforma, *anomali* (**); ab animalium roſtro, *labiati* (***).

§. 180.

Flos *campaniformis* (§. 179.), campanae formam quidem obtinet: ſed in eo *tria* potiſſimum ſpectanda ſunt. *Fundum* nempe, *latera* & *os*. Hinc quatuor ſpecies florum campaniformium.

§. 181.

(*) Tab. I. Fig. II - Tab. II. Fig. VI. (**) Tab. II. Fig. VII - XIV. (***) Tab. I. Fig. II - XVIII. (†) Tab. I. Fig. XIX - Tab. II. Fig. VI. (††) Tab. I. Fig. II - VI. (†††) Fig. VII. VIII. (*) Fig. IX. X. (**) Fig. XI - XIV. (***) Fig. XV - XVIII.

§. 181.

Si fundum ſimul & latera ampla ſint, neque os multum diffuſum; tunc flos eſt *campaniformis*, ſtricte ſic dictus (*). Si vero fundum & latera anguſtiora ſunt, ac veluti in tubum contracta; tunc campaniformis *tubulatus* (**) dicendus. Si os & latera fundo magis patent; tunc campaniformis *patens* eſt (***). Si demum os ceteris partibus ſit anguſtius; tunc campaniformis *globoſus* (†) nominari ſolet.

§. 182.

Floris *infundibuliformis* (§. 179.), duae ſunt ſpecies. Alius e cono in tubum coarctatus eſt, & *infundibuliformis* proprie dicitur (††); alius in diſcum dilatatus eſt, & *hypocrateriformis* nominatur (†††).

§. 183.

Floris *rotati* (§. 179.), vnica ſpecies eſt, & a ſimilitudine *rotae* nomen inuenit (*).

§. 184.

Flores monopetali *anomali* (§. 179.), adpellantur nonnulli flores multiformes monopetali, qui ſingulari nomine comprehendi nequeunt. *Quatuor* eorum dantur ſpecies. Sunt vel *auriti*, ſeu *cucullati* (**); vel *tubulati*, ſeu in *linguam* deſinentes (***); vel *vtrinque patentes* (†); vel tubulati *perſonati* (††).

§. 185.

(*) Tab. I. Fig. II. (**) Fig. III. (***) Fig. IV. (†) Fig. V. VI. (††) Fig. VII. (†††) Fig. VIII. (*) Fig. IX. X. (**) Fig. XI. (***) Fig. XII. (†) Fig. XIII. (††) Fig. XIV.

§. 185.

Flores monopetali *labiati* (§. 179.), tenuantur inferne in fiſtulam; ſuperne vero in *labium*, vel vnicum, vel geminum, ampliantur. Quatuor ſunt eorum ſpecies. Labium ſuperius eſt vel *galeatum*, ſeu *falcatum* (*); vel *cochlearis* inſtar *excauatum* (**); vel *erectum* (***); vel *truncatum*, ſeu *vnilabiatum* (†).

§. 186.

Florum ſimplicium *polypetalorum* (§. 178.), differentiae de aliis rebus vulgo cognitis deſumi poſſunt. Hinc ſpecies eorum *ſeptem* numerantur.

§. 187.

Flos *cruciformis* (††) dicitur, qui ex petalis *quatuor* conficitur. Flos *roſaceus* (†††), ex pluribus, aut paucioribus, quam quatuor, petalis componitur, in orbem poſitis. Flos *vmbellatus* (*), eſt *roſaceus*, ex quinque petalis conſtans, vmbellam referens, & cuius fructus ex duobus ſeminibus compoſitus eſt. Flos *caryophyllaeus* (**), a *roſaceo* in eo differt, quo eius petala ex ipſo calice tanquam ex tubulo emergunt. Flos *liliaceus* (***), vel ex petalis ſex, raro tribus, conſtat; vel tamen in ſex partes ſecatur. Flos *papilionaceus* (†), conſtat ex petalis diſſimilibus, quorum ſuperius, *vexillum* (††); inferius, *carina* (†††); duo, quae me-

(*) Tab. I. Fig. XVI. (**) Fig. XVII. (***) Fig. XVIII. (†) Fig. XV. (††) Fig. XIX. XX. (†††) Fig. XXI. XXII. (*) Tab. II. Fig. I. (**) Fig. II. III. (***) Fig. IV. (†) Fig. V. (††) a. (†††) b.

media ſunt, *alae* (*) nuncupantur. Flos polypetalus *anomalus* (**), ex petalis multiformibus conſtat, nec ſingulari nomine comprehendi poteſt.

§. 188.

Flores *compoſiti* (§. 177.), triplicis ſunt generis. *Floſculoſi, ſemifloſculoſi, radiati.*

§. 189.

Flores *floſculoſi* (***) (§. 188.), ex plurimis floſculis componuntur, denſe poſitis, eodemque calice comprehenſis. *Floſculi* (†) autem, ſunt petala fiſtuloſa, tenuia, quorum ſuprema pars ampliatur, multifariam, ſaepius tamen ſtellae inſtar, diuiſa.

§. 190.

Flores *ſemifloſculoſi* (††) (§. 188.), e ſemifloſculis conficiuntur, denſe in orbem poſitis, eodemque calice coercitis. *Semifloſculis* (†††) autem eſt petalum inferna tantum parte fiſtuloſum, media vero & ſuperna parte planum, ac, veluti in lingulam, productum.

§. 191.

Flores *radiati* (*) (§. 188.), duas partes habent, quarum, quae medium tenet, *diſcus* (**), tota ex *floſculis* (***) conſtans; quae circumferentiam, ſeu limbum, tenet (†), *corona,* ſeu *radius,* adpellatur, ex ſolis *ſemifloſculis* (††) conſtans.

E §. 192.

(*) Tab. II. Fig. V. b. b. (**) Fig. VI. (***) Fig. VII. (†) Fig. VIII. XIII. (††) Fig. X. (†††) Fig. XI. (*) Fig. XII. (**) a. (***) Fig. XIII. (†) XII. b. (††) Fig. XIV.

§. 192.

Flores *apetali* (§. 176.), sunt vel *staminei* (*); vel *iuliferi* (**); vel *coniferi* (***); vel *graminei*; vel *epiphyllospermi* (†); vel *musci* (††), *algae* & *fungi* (†††).

§. 193.

Haec de systemate TOVRNEFORTIANO. Optime cum eo RIVINIANVM coniungitur. Ita quidem, vt RIVINIANVM primarium sit; a TOVRNEFORTIANO autem tantum subdiuisiones, seu terminologiae, desumantur.

§. 194.

RIVINVS, & qui eum sequuti sunt, opusque ad finem perduxerunt, regularitatem & numerum petalorum pro fundamento acceperunt. Hinc sequentes enascuntur classium diuisiones & denominationes.

§. 195.

Flos vel inuolucris *instructus*, vel inuolucris *destitutus* est. Si prius, flos *inuolutus* (*); si posterius, flos *nudus* (**) dicitur, indeque Classis XVIII, plantas *nudas* continens.

§. 196.

Si flos inuolucris *instructus* est (§. 195.), inuolucrum vel stamina & pistilla *simul* continet; vel stamina,

aut

(*) Tab. II. Fig. XV. (**) Tab. IV. Fig. V. (***) Tab. II. Fig. XVII. (†) Fig. XVI. (††) Tab. IV. Fig. X. (†††) Fig. XI. (*) Tab. I. - Tab. II. Fig. XIV. (**) Tab. I. Fig. XVI. Tab. II. Fig. IX. X. XI.

aut piſtilla, *tantum.* Si prius, flos dicitur *perfectus* (*); Si poſterius, flos eſt *relatiuus* (**).

§. 197.

Flos *perfectus* (§. 196.), vel petalis *donatus*, vel eis *priuatus* eſt. Si prius, flos adpellatur *petaloideus* (***); ſi poſterius, flos eſt *apetalus* (†), indeque claſſis xv, plantas *apetalas* continens.

§. 198.

Flos *petaloideus* (§. 197.), vel *vnicum* petalum; vel petala vno *plura* habet. Si prius, flos *monopetalus* (††) dicitur.

§. 199.

Flos *monopetalus* (§. 198.), eſt vel *ſimplex* (†††), vel *compoſitus* (*). *Ille*, ſi omnes floris partes, inprimis ſtamina & piſtillum, ſimplici ordine diſpoſitas, continet. *Hic*, ſi plurimi floſculi monopetali (§. 198.), ſtaminibus & piſtillo inſtructi, communi calice comprehenduntur; vel, ad minimum, ſi calix communis euidens non eſt, vni thalamo inhaerent.

§. 200.

Flos *monopetalus ſimplex* (§. 199.), eſt vel *regularis* (**), vel *irregularis* (***). Dicitur *regularis*, in

 quo

(*) Tab. I. (**) Tab. II. Fig. IV. V. VI. VII. (***) Tab. I, (†) Tab. II. Fig. XV. (††) Tab. I. Fig. II - XVIII. Tab. II. Fig. VII. X. XII. (†††) Tab. I. Tab. II. Fig. I - VI. (*) Tab. II. Fig. VII - XIV. (**) Tab. I. Fig. II - X. (***) Fig. XI - XVIII.

quo ambitus corollae vndiquaque aequaliter ab eius centro distat; hincque classis I, exhibens plantas *monopetalas regulares*. *Irregularis* nominatur, in quo ambitus corollae non ex omni parte aequaliter a centro floris distat; idque potissimum fit, si petala & laciniae, vel diuersae magnitudinis sunt, vel inaequali situ circa centrum disponuntur. Hinc classis II, sistens plantas *monopetalas irregulares*.

§. 201.

Flos *monopetalus compositus* (§. 199.), est vel *tubulosus* (*), vel *lingulatus* (**), vel *mixtus* (***).

§. 202.

Floris *tubulosi* (†) (§. 201.), corolla cauum format cylindricum, limbo plus minusque patente, varieque inciso. Hinc classis III, continens plantas *compositas tubulosas*. Floris *lingulati* corolla (§. 201.) ex tubo vix conspicuo membranulam, seu lingulam, ad vnum latus tubi spectantem, producit (††). Hinc classis IV, exhibens plantas *compositas lingulatas*. Floris mixti corollulae, tam *tubulosae* (†††) in disco, quam *lingulatae* (*) (§. 201.), in radio sunt. Hinc classis V, exhibens plantas *compositas mixtas*.

§. 203.

Flos petala *vno plura* habens (§. 198.), gaudet vel *duobus*, vel *tribus*, vel *quatuor*, vel *quinque*, vel

sex,

(*) Tab. II. Fig. VII. Tab. IV. Fig. I. (**) Fig. VIII. (***) Fig. IX. (†) Tab. II. Fig. IX. XIII. Tab. IV. Fig. II. (††) Fig. XI. (†††) Fig. XIII. (*) Fig. XIV.

ſex, vel *pluribus*, quam ſex, petalis. Hinc flos *dipetalus*, *tripetalus*, *tetrapetalus* (*), *pentapetalus* (**), *hexapetalus* (***), *polypetalus*. Indeque claſſis VI vsque ad XIV; exhibentes plantas *dipetalas*; *tripetalas*; *tetrapetalas*, regulares & irregulares; *pentapetalas*, regulares, irregulares & vmbellatas; *hexapetalas*; & *polypetalas*.

§. 204.

Flos *relatiuus* (§. 196.), vel *ſtamineus*, vel *piſtillatus* eſt. Si ſtamineus & piſtillatus in *vna planta ſimul*, adpellatur *monophytus* (†). Hinc claſſis XVI, deſcribens plantas *relatiuas monophytas*. Si flos ſtamineus & piſtillatus in *diuerſis plantis*, nominatur *diphytus* (††). Vnde claſſis XVII, exhibens plantas *relatiuas diphytas*.

§. 205.

Haec & de ſyſtemate RIVINIANO. Iam ad LINNAEANVM ſyſtema me accingo.

§. 206.

Syſtema LINNAEANVM tironi omnium fortaſſe eſt difficillimum; idque, niſi iconibus congruis illuſtratus, ſine manuductione multum temporis ei reſtat obſcurum, tectum & dubium. Expertus loquor.

(*) Tab. I. Fig. XIX. (**) Fig. XXI. Tab. II. Fig. I. II. (***) Fig. IV. (†) Tab. IV. Fig. IV. V. (††) Tab: II. Fig. VI. VII.

§. 207.

Nititur autem ſyſtema LINNAEANVM *ſtaminibus* & *piſtillis* (*). Et, quia per haec omnis generationis & propagationis actus perficitur, ea *ſexus*; ſyſtema vero ipſum *ſexuale* nominatur.

§. 208.

Stamina & piſtilla in floribus vel *viſibilibus* (**), vel *vix viſibilibus* (***), ſitum habent. Si poſterius, vltima claſſis XXIV, inde originem habet, quae *cryptogamia* dicitur. Ratio eſt, quia in his floribus organa, modus & actus generationis, vel penitus adhuc latent, vel tamen multam adferunt dubitationem.

§. 209.

Florum *viſibilium* (§. 208.), ſtamina & piſtilla non vbique *eadem*, ſed, diuerſo habito reſpectu, *diverſa* ſe exhibent. Differunt potiſſimum *quadrifariam*. Ratione *floris*; ratione *cohaerentiae*; ratione *proportionis*; ratione *numeri*.

§. 210.

Ratione *floris* (§. 209.), ſtamina & piſtilla ſunt, vel in *eodem* flore ambo (†); vel in *diuerſis* a ſe invicem floribus (††).

§. 211.

(*) Tab. III. IV. (**) Tab. III. Fig. I. Tab. II. Fig. VIII. (***) Tab. II. Fig. IX. X. XI. (†) Tab. III - Tab. IV. Fig. I - III. (††) Tab. IV. Fig. IV - VIII.

§. 211.

Si ſtamina & piſtilla in *eodem* flore *ambo*; ſtamina, ratione *cohaerentiae* (§. 209.), vel *nulla* (*), vel *aliqua* (**), ſui *parte* inter ſe cohaerent.

§. 212.

Si ſtamina *nulla* ſui parte cohaerent (§. 211.), ratione *proportionis* (§. 209.) ſunt, vel *aequalia*, ſeu *indeterminatae* longitudinis (***), vel *inaequalia*, ſeu *determinatae* longitudinis (†).

§. 213.

Si ſtamina ſunt *aequalia*, ſeu absque *certa proportione* longitudinis (§. 212.), ratione *numeri* (§. 209.), adeſt vel *vnicum* ſtamen (††); vnde claſſis I, *monandria* dicta; vel adſunt ſtamina *duo* (†††), vnde claſſis II, *diandria*; vel ſtamina *tria* (*); vnde claſſis III, *triandria*; vel ſtamina *quatuor* (**), vnde claſſis IV, *tetrandria*; vel ſtamina *quinque* (***), vnde claſſis V, *pentandria*; vel ſtamina *ſex* (†), vnde claſſis VI, *hexandria*; vel ſtamina *ſeptem* (††), vnde claſſis VII, *heptandria*; vel ſtamina *octo* (†††), vnde claſſis VIII, *octandria*; vel ſtamina *nouem* (*), vnde claſſis IX, *enneandria*; vel ſtamina *decem* (**), vnde claſſis X, *decandria*; vel ſtamina *duodecim* (***), vnde claſſis XI, *dodecandria*; vel *plura quam duodecim*. Eaque,

(*) Tab. III. Fig. I - XVII. (**) Fig. XVIII - Tab. IV. Fig. I. II. III. (***) Tab. III. Fig. I - XIII. (†) Tab. IV. Fig. XIV. XV. (††) Tab. III. Fig. I. (†††) Fig. II. (*) Fig. III. (**) Fig. IV. (***) Fig. V. (†) Fig. VI. (††) Fig. VII. (†††) Fig. VIII. (*) Fig. IX. (**) Fig. X. (***) Fig. XI.

que, vel *calici inserta*, & vt plurimum *viginti* (*), vnde classis XII, *icosandria*, vel *calici non inserta*, & *plura* quam *viginti* (**), vnde classis XIII, *polyandria*.

§. 214.

Si stamina sunt *inaequalia* (§. 212.); vel *duo*, vel *quatuor* semper reliquis sunt longiora. Si *duo* longiora (***), classis inde XIV, *degdinamia* dicta. Si *quatuor* longiora (†), vnde classis XV, *tetradynamia*.

§. 215.

Si stamina aliqua sui parte *cohaerent* (§. 211.), vel *filamenta* sunt coalita; vel *antherae* sunt coalitae; vel *stamina* sunt coalita cum *pistillo*.

§. 216.

Si *filamenta* sunt coalita (§. 215.), offenduntur, vel in *vnum corpus* (††), hinc classis XVI, *monadelphia*; vel in *duo corpora* (†††), hinc classis XVII, *diadelphia*; vel in *plura*, quam duo, *corpora* (*), hinc classis XVIII, *polyadelphia*.

§. 217.

Si *antherae*, raro filamenta, in cylindrum sunt coalitae (**) (§. 215.), inde classis XIX, *syngenesia* dicta.

§. 218.

Si *stamina* cum *pistillo* sunt coalita, seu ei insident (***); classis inde XX, *gynandria* adpellata.

§. 219.

(*) Tab. III. Fig. XII. (**) Fig. XIII. (***) Fig. XIV. (†) Fig. XV. (††) Fig. XVIII. (†††) Fig. XIX. (*) Fig. XX. (**) Tab. IV. Fig. I. II. c. (***) Fig. III.

§. 219.

Si ſtamina & piſtilla in *diſtinctis* a ſe inuicem *floribus* (§. 210.); ei offenduntur, vel in *vna eademque* planta ambo (*); hinc claſſis XXI, *monoecia*; vel in *diſtinctis* plantis ſeparati (**), hinc claſſis XXII, *dioecia*; vel tam in flore *ſeparato*, quam in *eodem* flore ſimul (***), hinc claſſis XXIII, *polygamia*.

§. 220.

Haec de claſſibus LINNAEI. Ordines claſſium a variis deſumuntur. In *andriis* a *piſtillo*. In *tetradynamiis* a *legumine*. In *ſyngeneſiis* a *ſtaminibus* & *piſtillis* ſimul.

§. 221.

In *andriis* (§. 220.) vel piſtillum *vnicum*, hinc *monogynia* (†); vel piſtilla *duo*, hinc *digynia*, cet. vel *plura* (††), hinc *polygynia*.

§. 222.

In *tetradynamiis* (§. 220.), legumen eſt, vel *breve* (†††), hinc *ſiliculoſa*; vel *longum* (*), hinc *ſiliquoſa*.

§. 223.

In *ſyngeneſiis* (§. 220.), vel floſculi *ſtaminibus* & *piſtillis* ſunt inſtructi, ſeu *hermaphroditi*; hinc *polygamia aequalis*: vel floſculi *diſci* ſunt hermaphroditi, floſculi *radii* autem ſunt *feminei*; hinc *polygamia inaequalis*.

E 5 §. 224.

(*) Tab. IV. Fig. IV. V. (**) Fig. VI. VII. (***) Fig. VIII.
(†) Fig. II. a. (††) Fig. VIII. c. c. IX. b. b. b. b.
(†††) Fig. XVI. (*) Fig. XVII.

§. 224.

Polygamia *inaequalis* (§. 223.), triplex eſt. Vel *omnes floſculi* ſemina proferunt, quia tam flores hermaphroditi in diſco, quam flores feminei in radio, ſtigmate donantur. Hinc *polygamia ſuperflua.* Vel floſculi hermaphroditi *in diſco tantum* ſemina proferunt, quia hi tantum ſtigmate gaudent; feminei autem in radio abortiuntur, quia ſtigmate carent. Hinc *polygamia fruſtranea.* Vel denique floſculi feminei in *radio* tantum ſemina proferunt; hermaphroditi vero in diſco abortiuntur, quia ſtigmate carent. Hinc *polygamia neceſſaria.*

CAPVT V.

DE RATIONE, VTILITATE ET VSV BOTANICAE EXPEDITIORIS.

§. 225.

Poſtquam praecedentibus capitibus ea, vt ſpero, ſufficienter docui, quae tironem inſtruunt, vt non modo generatim ſingulos flores ratione partium conſtitutiuarum, claſſium & generum, dignoſcere & adpellare; ſed & ſpeciatim *Botanicam* meam *expeditiorem* multo cum fructu adhibere poſſit: nunc vltimo capite de *ea ipſa* agendum, deque eius *ratione, vtilitate* & *vſu*, ſcitu neceſſaria tradenda ſunt.

§. 226.

§. 226.

Conſtat *Botanica expeditior* ex tabulis *duplicibus*. Prioribus, tabularum *ſexualium*; poſterioribus, *vniverſalium* nomen impoſui. Ratio in promptu eſt. Illae, ſyſtema LINNAEANVM, a ſtaminibus & piſtillis, quae *ſexum* in floribus conſtituunt, deſumtum pro fundamento habent. Hae vero, omnes partes floris & fructus, ad methodum RIVINO - TOVRNEFORTIANAM, complectuntur, vti a praeſtantiſſimis Botanicis, praecipue a LINNAEO, LVDVVIGIO & HALLERO, traditae ſunt. Quibus, vbi ratione generis facile ac tutum fuit, ſaepius etiam *folia, locum natiuum,* & *alias* eiusmodi diſcretiuas *notas,* adiunxi. De ſingulis tabulis ſigillatim agere mihi liceat.

§. 227.

Ad tabulas *ſexuales* (§. 226.), quod attinet, in illis LINNAEI veſtigiis accurate inſtiti; ideoque, tam claſſes ac ordines, quam genera & nomina, eo magis retinui, quo magis, non obſtante contradictione, in dies apud Botanicos hodiernos in vſum & conſuetudinem veniunt. Hoc tamen diſcrimine, vt in his tabulis non nulla etiam a TOVRNEFORTIO, & aliis peculiariter expreſſa & ſeparata, reperiuntur, quae LINNAEVS ſub vno genere exhibuit. Ita, exempli gratia, FRANGVLA, ALATERNVS, PALIVRVS, ZIZIPHVS, ceu diuerſa genera, in claſſe *pentandria* inueniuntur; quamuis LINNAEVS haec omnia RHAMNAE generi adſcribat. Cuius mutationis paulo inferius rationem reddendi ſuppeditabitur occaſio.

§. 228.

Prima diuiſionis ratio, ſecundum quam has tabulas confeci, RIVINIANA eſt (§. 187.), vtpote quam, experientia doctus, commodiſſimam duxi. Ideoque ſemper ſupra plantarum nomina vocabulum MONOPET., DIPET., TRIPET., cet. poſitum reperitur, prout nimirum ſingulae plantae *vnius, duorum, trium,* cet. petalorum florem continent. Et cum in monopetalis vsque pentapetalas, *regulares, irregulares,* & *vmbellatae*; in apetalis vero *ſtamineae, gramineae* & *nudae* reperiantur; etiam harum rationem habui, & minoribus litteris expreſſi.

§. 229.

In ſingulis his tabulis *ſexualibus,* reperiuntur *ſex* loculi, *vmbellatis* & *papilionaceis* exceptis. Primus, nomen *generis* continet. Secundus, *calicem.* Tertius, *corollam.* Quartus, *ſtigma*; & vbi neceſſarium, poſt ſtigma modo *ouarium,* modo *ſtylum,* modo *antheras.* Quintus, *pericarpium.* Sextus, vt poſtremus, *ſemen.* Cum vero claſſis, ſiue ordinis, nomen ſimul etiam ſtaminum & piſtillorum numerum indicet; hac ratione etiam in his tabulis peculiariter omnes partes floris & fructus indicatae reperiuntur.

§. 230.

In vnoquoque loculo plantae eo ordine diſpoſitae reperiuntur, ſeque inuicem ſequuntur, quo, ratione numeri petalorum, inciſurarum, & partium, diſcretae ſunt; quo modo, vt iudico, facillime & promptiſſime

quae-

quaeri & inueniri possunt. Sic in loculo *calicum*, illae plantae semper primae extant, quae *calice carent*, & signo (o) indicantur. Deinde sequuntur, quae calicem *monophyllum* habent; eaeque, secundum incisuras, eo ordine, quo calix vel *integer*, vel *bifidus*, *trifidus*, cet. *multifidus* est. Has excipiunt, quae calicem *diphyllum*, *triphyllum*, *polyphyllum* habent. Et tandem seriem claudunt, quae calice *duplici*, *triplici*, cet. instructae sunt. Quibus passim & *spatha*, *spadix*, & *inuolucrum* adnotata sunt.

§. 231.

In *corollarum*, vt *tertio* loculo, idem ordo inuenitur, qui *calicum* (§. 230.); ita tamen, vt simul etiam, tam *corolla ipsa* descripta sit, quam *nectarium*, si adsit, indicetur. *Quarto* loculo *stigma*, itidem secundum incisuras & numerum, positum est. Vbi hic nullus numerus adparet, id significat, stigma esse simplex & *integrum*; deinde sequuntur, quae stigma *bifidum*, *trifidum*, cet. habent; quas denique eae excipiunt, quae *duobus*, *tribus*, cet. stigmatibus gaudent. In *quinto* loculo, vt *pericarpii*, numerum respexi *loculamentorum* & *valuularum*; ideoque *vniloculares*, *biloculares*, *triloculares*, cet.; *vniualues*, *biualues*, *triualues*, cet. sequuntur. *Sexto* tandem loculo *semina*, itidem numero, subsequuntur.

§. 232.

Hic tamen probe notandum est. Cum vbique corollae primaria sit ratio habenda, num *monopetala*, *di-*

dipetala, tripetala, polypetala, ſit? calix poſtea omnium diuiſionum primam efficit. Sic, vt rem exemplo illuſtrem, primo per omnes loculos illa inueniuntur vnius claſſis & ordinis genera, quae, vt plantae vel monopetalae, vel dipetalae, cet. *calicem* habent *nullum*. Haec genera tertio loculo in monopetalis ſecundum inciſuras ſuas, & in polypetalis ſecundum petalorum regularitatem, vel irregularitatem, ordinata ſunt; hincque omnes corollae *quadrifidae*, *quinquifidae*, cet. *regulares*, vel *irregulares*, ordine ſubſequuntur. Hae corollae *quadrifidae*, *quinquifidae*, *regulares*, & *irregulares*, in ſtigmatum loculo, rurſus omnes eo ordine ponuntur, quo ſtigma vel *ſimplex*, vel *diuiſum*, vel *multiplex* ſit. Ac eodem tandem modo, in vndecimo loculo ſubſequuntur, quae *vniloculares*, *biloculares*; *vniualues*, *biualues* ſunt. Optime ſibi haec repraeſentare poterit, qui claſſem VI. a No. 359. ad Num. 379. vsque inſpicere, & cum modo data deſcriptione conferre voluerit.

§. 233.

Cum hae tabulae *ſexuales*, certa tantum conſideratione, certisque in caſibus, proprio & excellenti cum vſu adhibendae ſint; ſumma in illis breuitate vti mihi licuit. Ideoque numeri tantum diſcrimen, & ſaepiſſime nihil aliud, expreſſum eſt. Vt vero ſtatim quaeſitum genus in *vniuerſalibus* tabulis citiſſime inueniri & inſpici queat, neue quis, cum multo temporis diſpendio, *indicem generalem* euoluere neceſſe habeat, poſt vltimum feminum loculum, *numerum*

quo-

quoque indicaui, ſub quo hoc ipſum genus in tabulis vniuerſalibus occurrit.

§. 234.

Quo breuiores tabulae ſunt ſexuales, eo copioſiores ſe exhibent *vniuerſales*. Numerus loculorum hic duplo maior eſt, quam praecedentium. Primo loculo eſt *nomen genericum*; ſecundo, *calix*; tertio, *corolla*; quarto, *filamenta*; quinto, *antherae*; ſexto, *ouarium*; ſeptimo, *ſtylus*; octauo, *ſtigma*; nono *pericarpium*; decimo, *ſemen*; vndecimo *ſexus*; & duodecimo, *varia*.

§. 235.

Ordo in loculis ipſis hic idem, vt in ſexualium loculis (§. 231. 232.), pro numero petalorum, ſeu foliorum, inciſurarum & partium, obſeruatus eſt. Vndecimus loculus, ex ſyſtemate LINNAEANO *ſexum* indicans, parum forſan neceſſarius, & prope ſuperuacaneus, videri poſſit. Sed cum *ſexus*, hoc loculo expreſſus, ſaepe vno intuitu diſcrimen indicet, quo genus ab altero eſt diuerſum, quod in aliis loculis non ita facile cognoſcitur, & in ſenſus incurrit; etiam hic loculus ſua omnino praeſtat commoda. Eadem ratio *vndecimi* eſt loculi. Nam ibi determinat indicatio foliorum, radicis, vel loci natiui, tale diſcrimen, quod in inquirendo & explorando magnam facilitatem praeſtat; id quod ipſo vſu & experientia melius cognoſcitur, quam deſcribitur. Quia denique ſub quodam genere multa genera *diuerſorum auctorum* coniunguntur; *vltimus* loculus, ibique *numerus*, in-

di-

dicem *ſynonymicum* indicat, vbi horum omnium, quae apud alios auctores occurrunt, & in quibus diſcrimen conſtat, ſufficiens ratio inuenitur.

§. 236.

Has duplices tabulas ſimul elaborare, atque inſculpere, neceſſarium ideo duxi, quia, neque vnam, neque alteram, ſolam ſcopo meo ſufficientem deprehendi. Et hoc praecipue ex ſequentibus rationibus. Multi Botanici LINNAEANO, alii RIVINIANO, alii TOVRNEEORTIANO ſe adſuefecerunt ſyſtemati, idque tironibus commendant; non nulli quoque, vni fauentes, alterum ſyſtema deteſtantur. His inſeruii duplicibus tabulis, ne taedio atque faſtidio relinquatur locus. Porro, in non nullis plantis ſtamina & piſtilla non modo ſingulari perſpicuitate & peculiariter determinata ſunt; ſed & in quibusdam claſſibus exiguus generum eſt numerus; vt, exempli cauſa, in *monandriis, heptandriis, enneandriis,* cet. Num alia ratione genus plantae, quae ſe mihi offert, tam prompte & celeriter determinare poſſum, quam ſi tabulas iſtas ſexuales praecipue in conſilium adhibeam? Quod in vniverſalibus hoc caſu non ita expedite ac determinate fieri poteſt. Sunt praeterea genera, quae ratione ſtaminum & piſtillorum non ſemper eodem numero, ſed modo maiori, modo minori, gaudent. Cum vero in hoc genere certus numerus, tanquam vſitatiſſimus, pro fundamento ponatur, & per conſequens id genus in hac vnica claſſe occurrat; oritur exinde id, quod minus placet, incommodum, vt hoc genus ſecun-

dum

dum ſtaminum ac piſtillorum varietates, alias ei competentes, in reliquis claſſibus fruſtra quaeram, & neceſſario in errorem quendam incidam. Ita, exempli gratia, LAVRVS habet ſtamina *ſex, ſeptem, octo, nouem,* & *plura.* Nonarius numerus, vt frequentiſſimus, adſumitur, ideoque hoc LAVRI genus ſub *enneandriis* extat tantum; & in ceteris, vbi pro numero *ſenario, ſeptenario* & *maiori,* etiam locum inuenire poſſit, non extat. Nonne hoc in caſu tirones, quo ſe vertant, neſciunt? Hic, tabulae *vniuerſales* planam oſtendunt viam, vtpote, quae ſecundum RIVINIANAM diuiſionem his erroribus & ambiguitatibus non ſunt obnoxiae. Et idem plane, quod iam de ſexualibus dictum eſt, etiam, inuerſo ordine & alio reſpectu, de *vniuerſalibus* valet. Hic inciſurae, petala & partes, florum in vno eodemque genere ſaepe mutabilia ſunt & variantia. Inde hoc genus, cuius calix, ſeu corolla, modo *tres,* modo *quatuor,* modo *quinque* & *ſex,* inciſuras, ſiue petala, habet; ſub ceteris claſſibus, earumque loculis, fruſtra quaererem, cum ſemper ſub vſitatiſſimis tantum comprehendatur. His aberrationibus plerumque *ſexuales* occurrunt, vbi, ſi modo ſtamina & piſtilla perpetua, nec mutabilia, ſunt, inciſurarum mutabilium numerus ſimul adponitur.

§. 237.

Non ignoro, vltimo loco indicatam difficultatem hic & illic maiorem eſſe, quam vt penitus tolli queat. Interea, quantum in me fuit, alio etiam modo hanc e medio tollere ſtudui. Nimirum inter duo gene-

F rum

rum nomina *numeros* ſubiunxi. Hi indicant, inter praecedens & ſequens genus etiam aliud eſſe intermedium, quod ratione indolis & numeri huc pertineat, in ſubiuncto autem numero reperiendum & inſpiciendum.

§. 238.

Cum neceſſe fuerit, tam in tabulis ſexualibus, quam vniuerſalibus, omne ſtudium in id conferre, vt multa genera ſimul perſpicerentur; vtique ob exiguum ſpatium paſſim ſcripturae compendiis, quae *abbreuiaturae* vulgo dicuntur, vtendum mihi fuit. Sed crediderim, illa in genere intellectu facilia; praecipue vero illis nullo modo obſcura eſſe poſſe, qui Capita II & IV. huius *Iſagoges*, cum *explicatione iconum*, fine ſubiuncta, probe cognita ſibi reddiderunt. Quod ſi tamen cui in principio vnius vel alterius verbi nota obſcura eſſet, moneo, ne ab inquirendis his tabulis abſterreatur. Lumen enim ſtatim accipiet, ſi paſſim illud omnibus litteris conſignatum inueniet, quod alibi ſingulis, vel paucis, elementis notandum legitur. Haud quidem ibo inficias, initio animum mihi fuiſſe, etiam indicem *notarum* ſubiungere; ſed re adcuratius penſitata, ſuperuacaneum plane inueni.

§. 239.

Cum praeſentis meae commorationis locus ita ſit comparatus, vt perpaucas, & fere nullas, *exoticas* plantas examinare, atque inſpicere, mihi licuerit; ea tantum de illis exhibere coactus ſum, quae alii, praecipue LINNAEVS, HALLERVS & LVDVVIGIVS, tradide-

runt.

runt. Vbi vero & illos a se inuicem dissentire in non nullarum descriptione vidi; ibi securitatis gratia plerumque vtrasque sententias adposui, quarum determinationem oculatis testibus permitto. Indigenas vero plantas ipse sub examen reuocaui; earumque tot genera inspexi, quot per aliquot annos inquirendi & colligendi fuit occasio. Quod si hic & illic quaedam restant, quae minus certa, naturaeque consentanea, videantur, ea quiuis pro suo ingenio, suaque experientia, facile adposuerit atque correxerit.

§. 240.

Illi, qui clariss. LINNAEO non fauent, ab eiusque generum denominatione abhorrent; nullam, vt spero litem mihi intendent, ego saltem nullam cum eis suscipiam. Scopo potius me iudicet, quem in his tabulis mihi praefixum habui. Is est, vt doceantur tirones plantae tam facile, prompte & tuto, quam fieri potest, id generis nomen tribuere, sub quo apud alios occurrit. Nonne vero ideo, ex pluribus vnum tantum nomen, & quidem vsitatissimum, mihi adsumendum fuit? Quemadmodum praeterea omnia nomina primitus arbitraria fuere, ita etiam vnumquodque nomen, si modo descriptio adaequata adsit, ad distinguendum suo modo mihi videtur idoneum, etiamsi ponas, id nomen ratione deriuationis, significationis & priscae auctoritatis, non semper optimum & aptissimum esse. Attamen, ex alia etiam causa nomina LINNAEI delegi: ideo nimirum, vt, qui a generibus ad species quoque descendere voluerit, *spe-*

cie plantarum, a LINNAEO edita, in eum finem vti queat; vbi ceterae auctorum denominationes maxima perſpicuitate & copia occurrunt.

§. 241.

Dicet forſan aliquis, hoc modo meam *Botanicam expeditiorem* nihil noui continere. Non nego; ipſaque in praefatione ab hac nouitatis cupiditate & honore, quem non nulli in eo quaerunt, vt aliquid noui dicant, ſatis ſuperque me mihi cauiſſe docui. Hoc vero non erubeſcam dicere, methodum & icones omnino nouas eſſe. Et ſi quis putet, eiusmodi collocationem & ordinem rem eſſe parui momenti & laboris, is primo vnum tantum indicem cuiusdam libri faciat; & idem poſtea tentet in conficiendo indice huius generis. Experietur ſane, poſteriorem tantum temporis, laboris & patientiae, quantum vix credas, requirere. Me ipſum in fine huius operis admiratio inceſſit, ſatietatem & faſtidium huius me non cepiſſe: maxime cum id, quod in epiſtola ad *Academiam Roboretanam* promiſi, conduplicatum quidem praeſtiterim, vt quemuis rei conſpectus docet; ſed hoc ipſo etiam laborem mihi reddidi longe difficiliorem, quam tum, cum illam epiſtolam ſcriberem, perſpexeram atque credideram. Si quis vero ſibi perſuadeat, ſe rem felicius atque melius paſſim expediturum fuiſſe, ſi meas partes ſuſcepiſſet; is magnopere ſibi me obſtringet, ſi animi ſenſa mecum communicare voluerit. Forſitan in poſterum quaedam mutari poſſunt, vel ſaltem in alio huius generis opere illorum vſus erit.

§. 242.

§. 242.

Accedo ad *vtilitatem*, quam tiro, & quiuis alius, qui rei herbariae fauet, in his meis tabulis sibi polliceri potest. Hoc loco praecipua tantum de ea summatim dicam; quia in *vsus* postea declaratione ea optime ac euidentissime adparebit; ipso etiam vsu maior deprehendetur, quam ostendere audeo.

§. 243.

Primo fieri non potest, quin ordinem amanti placeat, si in his tabulis omnia genera ordine minime artificiali, sed prorsus secundum numerum, instituto posita & sibi inuicem succedentia, conspicit. In aliis, quod sciam, libris botanicis hoc desideratur. His tabulis illud adsequimur, vt in vna pagina multa genera simul perspicere & diiudicare queamus. Non opus est, vt multas descriptiones caeco impetu perlegamus, quia vno obtutu generum multitudinem conspicere possumus; quaeque, hoc numero, quem quaerimus, non insignita, eo ipso praetereunda sunt. Hac ratione quam celerrime & accuratissime rationem sufficientem inspicere, aliisque reddere, possumus, in quibus & cur, vnum genus cum altero conveniat, vel ab eo discrepet, & quaenam, ex hac tam facili collatione, partes discretiuae exclusiue propriae sint? Si scire cupimus, num planta, quam ante oculos habemus, ad hoc illudue genus pertineat? non opus est, vt innumeros auctores prius euoluamus; his tabulis breuiori via ad metam perueniemus. Hac compendiaria methodo etiam inter ambulandum ad

examinandam quamlibet plantam vti possumus; cum alias duobus, tribus & pluribus, libris instructi simus oporteat. Singulas plantas e vestigio, & in ipso loco, vbi nascitur, omnique tempore, examinare licet, cum decerptae in calore aestiuo flaccescant, & in suis tenerrimis partibus parum ad examinandum sint idoneae. Qui memoria infirma laborat, his tabulis facillima ratione nominis, antea cogniti, reminisci potest. His tabulis tanquam lydio lapide vti licet, vtrum planta recte sit descripta, an aliquid in descriptione sit emendandum, an in planta ipsa aliquid notabile occurrat? Quae si statim adnotentur, sequenti tempore rei herbariae magnum vsum praestare possunt. Hoc modo tutissime diiudicare possumus, vtrum praesens planta iam generis nomine gaudeat & nota sit; an nouum quoddam genus constituat? Vsus harum tabularum in genere, si tempus aliquod considerandis plantis vtiliter impendimus, multo iucundior & gratior erit; cum plurimis sterile, iniucundum & ignobile studium hoc botanicum antea fuerit. Harum tabularum ope aliquis breui tempore singularem habitum sibi adquirere potest, vt genus, etiam sine tabulis, secundum partes suas congruentes & discretiuas nominare queat. Inexercitatis hae tabulae multo adiumento erunt ad singulam plantam secundum omnes suas partes describendas, inque classem, ordinem & genus, redigendam. Forsitan denique, hae tabulae etiam academicis praelectionibus, exemplaris instar, inseruire possunt; iuxtaque illas in hortis botanicis plantas ordine licebit collocare.

§. 244.

§. 244.

Quod si omnia haec, & alia plura eiusmodi, commoda his tabulis obtineri possunt; rem certe non irritam me peregisse credo, qui in conficiendas illas tantum laboris & temporis, tantum impensarum in edendas, insumserim.

§. 245.

Omnia tamen hactenus enumerata commoda nequaquam mere theoretica sunt: sed aeque mihi, atque aliis, tentato aliquo examine, practica re ipsa se exhibuerunt. Nec sperare solum, sed etiam confidere possum, si quis his tabulis, secundum scopum & finem sibi praefixum, recte vsus fuerit, eum haec & plura commoda, maxima cum animi voluptate, reperturum esse. Vtique vero *legitimus vsus* illarum requiritur, quem, qua in re consistat, paucis adhuc ostendam.

§. 246.

Cum tabularum mearum scopus sit is, vt vnamquamque plantam secundum classem, ordinem & genus rite determinare, adpellare & describere possimus: vtique praecipue requiritur, vt quis vocabula, arti botanicae propria, probe habeat cognita. Ideo tironi opus est, vt, antequam his tabulis vtatur, hanc *Isagogen* probe inspiciat; eius Cap. II & IV. saepius, saepissime vero subiunctam explicationem tabularum & iconum, perlegat, & cum delineationibus comparet.

§. 247.

Si quis vocabulorum artis botanicae, quae vulgo terminos vocant technicos, theoretice bene gnarus est; vires suas non nunquam in floribus ipsis tentet. Quod si cui initio aqua haereat; is illos flores eligat, qui in iconibus & figuris delineati, & in explicatione nominati sunt. Hoc modo imperitissimus quisque plane solus, nullo alio subsidio, breui tempore clarissimas ideas systematum & partium plantarum sibi formabit. Haec regula tamen sine dubio ad paucissimos pertinet, cum plurimi ne hac quidem indigeant.

§. 248.

Si flos offenditur, vel mihi praesentatur; in meo arbitrio est, quo primo meas cogitationes dirigam. Vtrum numerum & structuram *staminum*, an *corollae* considerem. Si prius, viam mihi pando tabularum *sexualium*; si posterius, *vniuersalium*. Ostendendum igitur est, quid tironi in hoc vel illo casu faciendum sit.

§. 249.

Ponamus itaque, me prius *stamina* respicere; *numerus* illorum ante omnia obseruandus est (*). Vt ex-

(*) Nescio, numnam re ipsa tam arduum ac difficile sit, stamina & pistilla nudis, vel, in paucis generibus, armatis oculis, conspicere & numerare, quam a non nullis contra clariss. LINNAEVM partim ridiculo, partim acerbo, modo traditum est. Equidem non ex mea consuetudine ceteros fingam; sed tamen crediderim, plurimos eadem acie

exemplo vnico rem dilucidiorem reddam, fac, *tria* ſtamina obſeruari: tunc in tabulis *ſexualibus* claſſis *tertia* euoluenda eſt. Deinde ſtatim *piſtillum* conſpiciendum eſt, vtrum *vnicum*, an numero *plura* adſint (§. 212.). Fac, vnicum tantum piſtillum obſeruari; res bene ſe habet. Cognoſco florem in tertia claſſe, eiusque primo ordine, nimirum ſub *monogyniis*, quaerendum eſſe. Hae omnes plantae *triandriae monogyniae* ſe praebent pagina quinta, neque hac vnica quidem pagina expleta. Nonne facilius florem meum intra hoc breue ſpatium reperio, quam in auctoribus, vbi folia aliquot, ſi caſus tulerit, perlegenda eſſent. Vbi huc vsque progreſſus ſum, ad *corollam* me verto. Si illa, exempli gratia, ſit *tripetala*; probe cognoſco, priores octo omittendas mihi

 eſſe,

acie oculorum gaudere, qua ego gaudeo, & tamen ad diiudicationem ſtaminum & piſtillorum raro, & fere nunquam, lentibus vtor; exceptis ſtigmatibus, quae ſaepe lente indigent. Nec illa obiectio mihi multa conſideratione digna videtur, quae inde petita eſt, quod ſtamina & piſtilla ſaepe laeſa, & per conſequens numerus eorum incertus ſit. Nam, vt ſilentio praeteream, nullum ſyſtema, ſi hunc defectum reſpicias, certum eſſe, is caſus forſan rariſſime occurrit. Semper quaedam rudimenta adhuc reſtant; & praeterea plantae dantur, in quibus plures flores ſimul adſunt, vbique ex aliis defectus prioris facile perſpici poſſit. Vt vno verbo complectar. LINNAEANVM ſyſtema re vera omni honore & laude dignum eſt, ſi modo oculis ab inuidia & vituperii pruritu alienis adſpiciatur. Vituperare ſemper facilius eſt, quam corrigere.

esse, vtpote quae *monopetalae* sunt. Hinc plantam meam quaeram, vbi vocabulum TRIPET. digitum quasi intendit. Hic, tantum *quinque* genera occurrunt, quorum vnum certe meum erit. Quomodo vero hic agendum? Adspice calicem. Si *monophyllus*, genera, vt priora, *tria* habes; si *polyphyllus*, genera *duo* habes, vt posteriora. Fac, calix sit monophyllus; incisuras respice. Si, verbi gratia, calix sit *trifidus*, tua planta est vel RVMPFIA, vel CNEORVM. Vt vero & hae duae distinguere queas; *stigma* tantum in loculo quarto consideres. Hic loculus tibi indicat, RVMPFIAM stigma *trigonum*, CNEORVM stigma *trifidum* habere; loculus *quintus* te docet, RVMPFIAM *drupam*, CNEORVM *baccam*; & loculus *sextus* instruit, RVMPFIAM *nucem* & *nucleum*, CNEORVM *semina* solitaria habere. Si plura nosse cupis de planta tua, numerum post loculum sextum euoluas in tabulis *vniuersalibus*; & desiderata ibi inuenies.

§. 250.

In gratiam tironum, & autodidactorum, aliud exemplum huius classis tertiae proponam. Ponas, florem tuum esse *monopetalum*. Videas, vtrum *pares*, an *impares*, incisuras; corollam *regularem*, an *irregularem* habeat? Si prius; calicemque, exempli, causa, haberet quoad numerum *trifidum*; in hac tabula sub monopetalis nullum calicem inuenies trifidum; nam extare deberet inter Numeros 46. & 47. Inter hos tamen duos numeros, alius quidam numerus, comprehenditur, nempe Num. 1099. Si igitur hunc

hunc p. 52. euoluas, florem tuum quaesitum habes sub nomine CASSYTAE; vtpote quae in hoc indice ordinario quidem omissa, sed deinde ad calcem repetita est. Plane idem occurrit inter Num. 57. & 58.

§. 251.

Sed contingit non nunquam, vt plura genera, tam ratione classis & ordinis, quam ratione calicis & corollae, secundum numerum sibi aequalia sint; in hoc casu saepius stigma distinguit, vt in Num. 48. & 49. Quo etiam stigmati subiunctus stylus pertinet, vt Num. 256. & 257. Si neque hoc sufficeret, pauca erunt, vbi pericarpium vel semen discrimen aliquod notabile non reddat.

§. 252.

Denique, si in sexualibus haec omnia non sufficerent, quod in *Pentandriis Monogyniis* praecipue fieri solet; tabulae *vniuersales* inspiciendae sunt, vbi tandem ad certam quis cognitionem perueniet. Interea subinde facilius his tabulis metam attingemus, quam alio modo, vbi res multo difficilius procederet. Cuius experimentum modo capiat, si cui placet, plura inueniet, quam verbis praedicare audeo.

§. 253.

Quod ad vsum tabularum *vniuersalium* attinet, idem, suo genere, quod in praecedentibus, est faciendum. Eo tamen discrimine notato, vt praecipue corollae figuram inspicias, & de hac tabulam, corollae iu-

iudicem, euoluas. Vnicum exemplum rem planiſſimam faciet, ex quo deinde ad alia colligendum.

§. 254.

Fac, plantam *monopetalam regularem* mihi praeſentari: tunc *prima* vniuerſalium *tabula* mihi euoluenda eſt. *Calicem* poſtea conſidero, qui in flore meo abeſt; hinc ſub triginta prioribus quaero, nam hi nullum habent calicem. Iam corollae inciſuras adſpicio. Ponamus, eam eſſe *ſexfidam.* Hinc vsque ad Num. 14. deſcendere potero. Nunc ad *ſtamina* progredior, quorum *ſex* inuenio; ergo Num. 14. 15. 16. praetermitto, qui pauciora ſtamina habent. Tandem reperio, florem meum *nullum* quidem *ſtylum*, ſed *ſtigma trifidum* habere. Quid vltra? Vnam inuenio tantum, hoc tempore notam, huius generis plantam, ſub nomine YVCCA deſcriptam.

§. 255.

Non difficile eſſet, vſum hunc tabularum pluribus exemplis perſpicuum reddere. Sed lectoris viribus minus tribuerem, ſi pluribus illum morarer. Reſtat igitur, vt cauſam eius reddam, cuius ſupra (§. 227.), mentionem feci.

§. 256.

Separaui nimirum quaedam LINNAEI genera, quae ille in vnum contraxit. Hoc ſecundum ſcopum mihi propoſitum, quem in tabulis meis indicaui, non potuit non fieri. Nam cum ille

ſit,

ſit, plantas facillime reperire, omnino offenſum eſſet, ſi illas non eo ordine poſuiſſem, quo ratione numeri inciſurarum & partium ſunt diuerſae; quamuis in aliis quibusdam partibus conueniant. Hoc facere eo minus dubitaui, quod Clariſſ. LINNAEVS ipſe, eadem ductus ratione, ex vno genere ſaepius duo fecit: id quod genus LINNAEI, *Rhamnus* dictum, demonſtrat. Qui enim tabulam *vniuerſalem* & quidem Num. 5. 10. 11. 12. euoluit, ex collatione rationes inueniet, cur haec genera ſeparauerim; quia, ſcilicet alia, ſecundum inciſuras, alia ratione ſtigmatis & pericarpii, diuerſa ſunt. Interea & hoc ea re indicari volui, qui haec nomina generica, non modo minora incidenda & paulo vlterius reponenda curaui, ſed etiam *Tourn. Dillen.* vel ſimile quid, adpoſui, ad auctorem indicandum. Denique etiam numerum ſubiunxi, ad quem ſecundum LINNAEVM pertinet. Forſitan in hoc ipſo aliquis multa deſideret; ſed ille ſciat, me huic rei non melius, quam hoc modo, occurrere ſciviſſe.

§. 257.

Id modo addidero, ſeparationem hanc generum LINNAEI me tunc ſuſcepiſſe, cum ratione numeri diſcrimen adparet. Si vero, quoad numerum, nulla inaequalitas, & tantum in foliis, radice & ſimilibus diſcrimen adeſt, ſeu, vbi nullae peculiares denominationes apud alios auctores occurrunt, nihil mutaui, indexque ſynonymicus in conſilium adhibendus eſt.

§. 258.

§. 258.

Denique tabulas meas minime omni numero abſolutas atque perfectas praedico. Caſus non nulli occurrent, vbi difficultates adhuc reſtabunt. Sed prudentes perſpicient, fieri non potuiſſe, vt, ex ſuis rationibus, eas iam e medio penitus tollerem; etſi has difficultates tabulis meis certe imminutas eſſe perſuaſum habeo. Imo videtur, vix vllum tempus futurum eſſe, quo Botanica difficultatibus ſuis non ſit obnoxia. Satis mihi erit, ſi tabulae hae ſtudium Botanicum non nullis iucundius & facilius reddant, quam adhuc, quantum quidem video, vſitatis botanicis operibus factum eſt.

EX-

I. G. Bez pinx. Rat. S. Luibel sc. Rat.

EXPLICATIO TABVLARVM ET ICONVM.

TAB. I.

Fig. I. Flos DICTAMNI.

a. corolla pentapetala.
b. calix pentaphyllus.
c. ſtamina.
d. ouarium.
e. ſtylus.

Fig. II. Flos monopetalus *campaniformis, proprie* ſic dictus. CAMPANVLA.

a. corolla quinquifida.
b. calix quinquifidus.

Fig. III. Flos monopetalus campaniformis *tubuloſus*. POLYGONATVM.

Fig. IV. Flos monopetalus campaniformis *patens*. CONNOLVVLVS.

Fig. V. & VI. Flos monopetalus campaniformis *globoſus*.

Fig. V. ESVLA.

a. corolla.
b. ouarium.
c. ſtyli.

Fig. VI. VACCINIVM.

a. corolla.
b. calix.
c. ſtylus.

Fig.

Fig. VII. Flos monopetalus *infundibuliformis, proprie* ſic dictus. MIRABILIS.

a. tubus.

b. corolla.

c. orificium tubi & ſtamina.

Fig. VIII. Flos monopetalus *hypocrateriformis.* PRIMVLA.

a. tubus.

b. orificium tubi & ſtamina.

Fig. IX. & X. Flos monopetalus *rotatus.* VERONICA.

a. tubus breuiſſimus.

b. orificium.

Fig. XI. Flos monopetalus anomalus *cucullatus,* vel *auritus.* ARVM.

a. corolla.

b. piſtillum.

Fig. XII. Flos monopetalus anomalus, ſeu *linguiformis.* ARISTOLOCHIA.

a. corolla.

b. tubus.

Fig. XIII. Flos monopetalus anomalus *limbo vtrinque patente.* PINGVICVLA.

a. b. corolla monopetala ringens.

a. labium longius trifidum.

b. — breuius bifidum.

c. nectarium corniculatum, ſeu calcar.

d. calix ringens.

Fig. XIV. Flos monopetalus anomalus *tubulatus perſonatus.* LINARIA.

a. b. corolla monopetala ringens.

a. labium inferius trifidum.

b. labium ſuperius bifidum.

c. nectarium ſubulatum, ſeu calcar.

d. calix quinquifidus.

Fig.

Fig. XV. Flos monopetalus labiatus, labio ſuperiori *truncatus*. AIVGA, ſeu BVGVLA.
a. tubus, incuruus.
bb. cc. labium inferius trifidum.
bb. laciniae laterales paruae.
cc. lacinia media maxima, verticaliter cordata.
d. piſtillum.
e. filamenta duo longiora.

Fig. XVI. Flos monopetalus labiatus, labio ſuperiori *galeato*, ſeu *falcato*. HORMINVM.
a, b. corolla monopetala ringens.
a. labium ſuperius galeatum, emarginatum.
b. labium inferius trifidum.
c. ſtamina.
d. ſtylus & ſtigma bifidum.
e. f. calix bilabiatus.
e. labium ſuperius tridentatum.
f. labium inferius bifidum.

Fig. XVII. Flos monopetalus labiatus, labio ſuperiori *cochlearis* inſtar excauato. GALEOPSIS.
a. b. corolla monopetala ringens.
a. labium ſuperius apice ſerratum.
b. labium inferius trifidum, lacinia media emarginata.
c. c. denticulum vtrinque acuminatum.
d. calix monophyllus, deſinens in quinque ſetas.

Fig. XVIII. Flos monopetalus labiatus, labio ſuperiori *erectto*. GLECHOMA, ſeu HEDERA TERRESTRIS.
a. tubus.
b. c. corolla ringens.
b. labium ſuperius erectum, ſemibifidum.
c. labium inferius trifidum.
d. ſtylus & ſtigma bifidum.
e. calix monophyllus quinquidentatus.

Fig. XIX. Flos tetrapetalus *cruciformis*. CARDAMINE.

a. corolla tetrapetala.
b. ſtamina ſex, quorum duo breuiora.
c. calix tetraphyllus.

Fig. XX. Petalum floris praecedentis.

a. lamina.
b. vnguis.

Fig. XXI. Flos polypetalus *roſaceus*. RANVNCVLVS.

a. corolla pentapetala.
b. ſtamina.
c. calix pentaphyllus.

Fig. XXII. Petalum floris praecedentis.

a. petalum vngue paruo.
b. nectarium, quod eſt fouea in ſingulo petalo ſupra vnguem.

TAB. II.

Fig. I. Flos roſaceus *vmbellatus*. ANETHVM.

a. vmbella *vniuerſalis*, inuolucro nullo.
b. vmbella *partialis*, inuolucro nullo.

†. Flos vmbellae partialis.

a. calix vix notabilis.
b. corolla pentapetala.
c. ſtamina.

Fig. II. Flos polypetalus *caryophyllaeus*. DIANTHVS.

a. corolla pentapetala.
b. calix quinquidentatus, cinctus ſquamulis quatuor.

Fig. III. Petalum floris praecedentis.

a. lamina crenata.
b. vnguis.

Fig.

Tab. II
Fig. I.
Fig. II.
Fig. III.
Fig. IV.
Fig. V.
Fig. VI.
Fig. VII.
Fig. VIII.
Fig. IX.
Fig. X.
Fig. XI.
Fig. XII.
Fig. XIII.
Fig. XIV.
Fig. XV.
Fig. XVI.
Fig. XVII.
I. G. Bez pinx. Rat.
S. Luibel sc. Rat.

Fig. IV. Flos polypetalus *liliaceus*. COLCHICVM.

a. corolla ſexfida, quaſi hexapetala.

b. ſtamina.

Fig. V. Flos polypetalus *papilionaceus*. VICIA.

a. vexillum.

b. b. alae.

c. carina.

d. calix.

Fig. VI. Flos polypetalus *anomalus*. DELPHINIVM.

a. corolla inaequalis.

b. nectarium calcaratum.

Fig. VII. Flos *floſculoſus*, ſeu compoſitus *tubuloſus*. CYANVS.

a. calix imbricatus, ſquamis ciliatis.

b. floſculi *feminei* in radio, inaequaliter diuiſo.

c. floſculi *hermaphroditi* in diſco.

Fig. VIII. Floſculus floris praecedentis *hermaphroditus* ex diſco.

a. ſemen coronatum.

b. anthera cylindracea, ſtylus & ſtigma bifidum.

c. corolla quinquifida.

d. tubus ventricoſus.

Fig. IX. Floſculus floris Fig. VII., *femineus* ex radio.

a. corolla inaequaliter diuiſa.

b. ſemen coronatum, abortiens.

Fig. X. Flos *ſemifloſculoſus*, ſeu compoſitus *lingulatus*. CICHORIVM.

a. calix ſquamoſus.

b. corolla vniformis, conſtans ex corollulis hermaphroditis quinquidentatis.

c. anthera pentagona, ſtylus & ſtigma.

Fig. XI. Semiflosculus floris praecedentis.
a. corolla propria lingulata, quinquidentata.
b. anthera cylindracea.
c. stylus & stigma bifidum.
d. semen.

Fig. XII. Flos *radiatus*, seu compositus *mixtus*. ASTER.
a. flosculi *hermaphroditi tubulosi* in disco. Fig. XIII.
b. semiflosculi *feminei lingulati* in radio. Fig. XIV.
c. calix imbricatus.

Fig. XIII. Flosculus tubulosus hermaphroditus ex disco, Fig. XII.
a. corolla quinquifida.
b. stylus stigma bifidum & anthera cylindracea.
c. semen coronatum.
d. pappus capillaris.

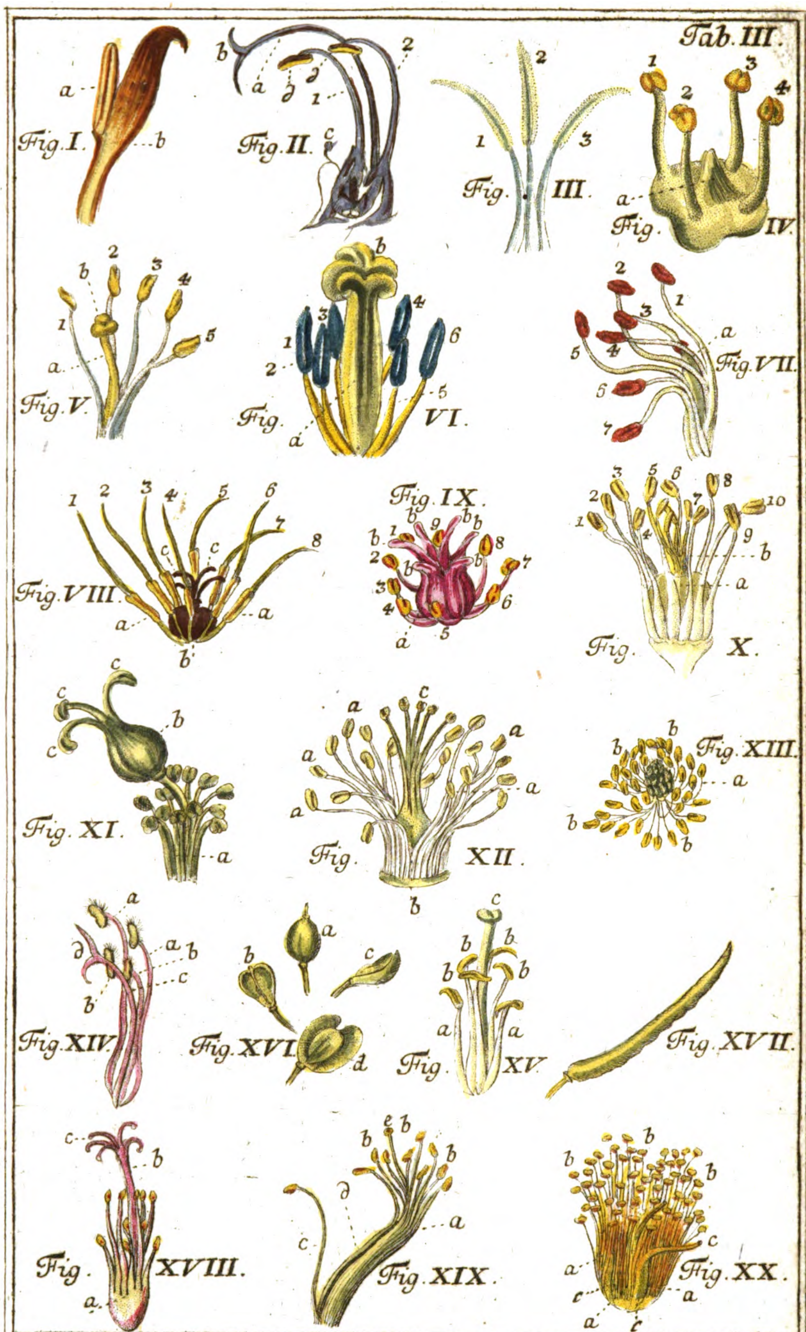
Fig. XIV. Semiflosculus lingulatus femineus ex radio, Fig. XII.
a. corolla lingulata.
b. stylus & stigmata duo.
c. semen coronatum.
d. pappus capillaris.

Fig. XV. Flos *apetalus stamineus*. PERSICARIA.
a. calix coloratus.

Fig. XVI. Flos *apetalus epiphyllospermus*. POLYPODIVM.
a. folium pinnatum.
b. vtriculi seminales in disco folii auerso.

Fig. XVII. Flos apetalus *conifer*. ABIES.
a. conus.

TAB.

Tab. III.
Fig. I.
Fig. II.
Fig. III.
Fig. IV.
Fig. V.
Fig. VI.
Fig. VII.
Fig. VIII.
Fig. IX.
Fig. X.
Fig. XI.
Fig. XII.
Fig. XIII.
Fig. XIV.
Fig. XV.
Fig. XVI.
Fig. XVII.
Fig. XVIII.
Fig. XIX.
Fig. XX.
I. G. Bez pinx. Rat.
S. Luibel sc. Rat.

TAB. III.

Fig. I. *Monandria.* CANNA.

a. ſtamen.

b. petalum.

Fig. II. *Diandria.* SALVIA.

a. ſtilus.

b. ſtigma bifidum.

c. rudimenta ſtaminum duorum, ſed ſterilium.

1. 2. ſtamina duo.

Fig. III. *Triandria; monogynia.*

1. 2. 3. ſtamina.

Fig. IV. *Tetrandria.* CORNVS.

a. ouarium.

1. 2. 3. 4. ſtamina.

Fig. V. *Pentandria; monogynia.*

a. ſtylus & ſtigma.

1 — 5. ſtamina.

Fig. VI. *Hexandria.* TVLIPA.

a. ouarium oblongum, trigono-teres.

b. ſtigma trilobum, angulis bifidis.

1 — 6. ſtamina; antherae quadrangulares.

Fig. VII. *Heptandria.* AESCVLVS.

a. ouarium deſinens in ſtylum minimum.

1 — 7. ſtamina; antherae adſurgentes.

Fig. VIII. *Octandria; tetragynia.* PARIS.

a. antherae erectae.

b. ouarium tetragonum.

c. ſtyli & quatuor.

1 — 8. ſtamina.

Fig. IX. *Enneandria; hexagynia.* BVTOMVS.

a. ouaria ſex.

b. ſtyli ſex.

1 — 9. ſtamina; antherae bilamellatae.

Fig. X. *Decandria.*

a. ouarium.

b. ſtyli.

1 — 10. ſtamina.

Fig. XI. *Dodecandria.* ESVLA.

a. ſtamina duodecim; vel ſupra.

b. ouarium triquetrum.

c. ſtigmata tria.

Fig. XII. *Icoſandria; pentagynia.* PYRVS.

a. ſtamina.

b. ouarium.

c. ſtyli quinque.

Fig. XIII. *Polyandria; polygynia.* CALTHA.

a. ouaria.

b. ſtamina.

Fig. XIV. *Didynamia.*

a. a. ſtamina duo longiora.

b. b. ſtamina duo breuiora.

c. ſtylus & ſtigma bifidum.

Fig. XV. *Tetradynamia.*

a. a. ſtamina duo breuiora.

b. b. b. b. ſtamina quatuor longiora.

c. ſtylus & ſtigma.

Fig. XVI. Tedradynamia, *ſiliculoſa.*

a. b. c. d. ſiliculae variae figurae.

Fig. XVII. Tedradynamia, *ſiliquoſa.*

Fig.

I. G. Bez pinx. Rat. S. Luibel sc. Rat.

Fig. XVIII. *Monadelphia; decandria.* GERANIVM.

a. ſtamina, apice patentia.
b. ſtylus ſubulatus.
c. ſtigmata quinque reflexa.

Fig. XIX. *Diadelphia; decandria.*

a. filamentum inferius, coalitum, piſtillum inuoluens.
b. filamenta nouem apice patentia.
c. filamentum ſimplex.
d. fiſſura, quae filamento c. tegitur.

Fig. XX. *Polyadelphia; polyandria.* HYPERICVM.

a.a.a. filamenta baſi in tria, vel quinque, corpora coalita.
b.b.b. ſtamina apicem patentia.
c.c.c. ſtyli tres.

Tab. IV.

Fig. I. *Syngeneſia; polygamia aequalis.* CARDVVS.

a. floſculi tuboloſi.
b. calix imbricatus.

Fig. II. Floſculus floris praecedentis.

a. ſemen pappo coronatum.
b. corolla quinquifida.
c. anthera cylindracea.

Fig. III. *Gynandria; pentandria.* PASSIFLORA.

a. ouarium ouale & ſtylus columnaris.
b. filamenta ad baſin ouarii ſtylo columnari adnexa; & antherae incumbentes.

Fig. IV. *Monoecia; polyadelphia.* RICINVS.

a. flores *maſculi.*
b. flores *feminei.*

Fig. V. *Monoecia; polyandria.* IVGLANS.

a. amentum commune pro floribus *masculis.*
b. c. squama, seu corolla sexfida.
d. flores *feminei* remoti; & styli duo.

Fig. VI. & VII. *Dioecia; enneandria.* MERCVRIALIS.

Fig. VI. *Mas.*

a. flores *masculini.*
b. calix tripartitus.
c. stamina.

Fig. VII. *Femina.*

a. flores *feminei.*
b. calix.
c. styli duo.

Fig. VIII. *Polygamia; monoecia.* PARIETARIA.

a. a. flores *hermaphroditi.*
b. b. flores *feminei* inter hermaphroditos.
c. calix quadrifidus.
d. stamina.

Fig. IX. *Cryptogamia; Filix.* ASPLENIVM, seu LINGVA CERVINA.

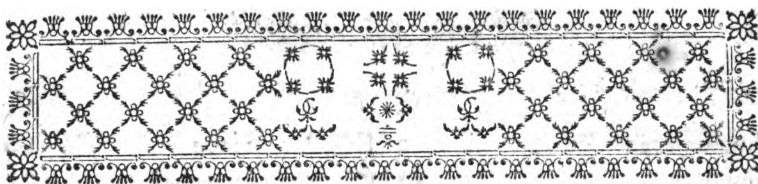
a. vtriculi seminales in lineas rectas, disco folii subiectas, dispositi.

Fig. X. *Cryptogamia; Muscus.*

Fig. XI. *Cryptogamia; Fungus.*

IN-

INDEX.

Co-

Fe-

La-

Pa-

Ra-

Su-

